

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
16:14	16:29	16:24	16:24	16:20	16:13	16:22	16:33	16:21	16:15
17:29	17:30	17:30	17:30	17:28	17:30	17:30	17:32	17:26	17:30
18:07	18:03	18:06	18:06	18:02	18:06	18:04	18:08	17:58	18:07

מצורף מדי שבוע למנויי חוברת חוברת העלונים כל העלונים

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

פרשת וראי נ - כ טבת | דף חיומי - שבועות מ - טו | משנה ברוח - סימן רפ"ח טעף ה' עד סימן רצ"א טעף ה' | מוסר - חומת דת פרק פרק ט"ו ועתה נבוא לעניינו עד פרק י"ח ונמצא לפי זה בפשיטות | קנין חכמה - פרק ב משנה ח עד משנה ט יב"י שמעון אומרי

יום המישי י"ז טבת תשע"ה | פניני פרשת שמות | תקציר שבועי ה'דף חיומי בהלכה"

את הטאי אני מזכיר היום. אני הייתי זוכה לתת לו את הדייסה עם קצת חלה ופרורים. זה היה האוכל שלו. פעם אחת לא עמדתי בניסיוני והכנסתי קצת דבש... שיתן קצת טעם... הוא בירך 'מזונות', ומיד אמר לי בפליאה: "מה שמת כאן? למה זה מתוק, מה שמת כאן... תגיד את האמת..."

הליכות מלכי בקודש של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל לרגל יום השלושים שיחול בשבוע הבעל"ט דברים שסיפר הרב גדליה הוניגסברג שליט"א

ממנו... הוא השתומם: מה קורה כאן שהוא פתאום מדבר? שאלתיו, אז הוא ענה לי, שכתוב: "שאל אביך ויגדך וזקניך ויאמר לך בנינו...". הוא מרגיש שיש חובה להעביר לדור הבא. פעם הוא אמר לי: "היום קשה לי לראות וכו' אז היום אני מרשה לעצמי לדבר יותר דברי חיווק..."

בלילות שבת הוא היה מגיע מוקדם לכולל בירחי כלה, לומד כל הלילה. פעם בליל שבת של חורף הוא שאל אותי: "מה השעה?", אמרתי לו: "שמונה". הוא אמר: "שמונה? פעם הייתי מספיק לאכול, לישון וללמוד"... בשנים האחרונות הוא היה מעביר בחשבוננו את כל החיים, כל דבר שעשה, אם היה בסדר או לא, הוא היה מדבר רבות על אותן שנים שהיה בחו"ל. פעם שאלוהו "למה אתה כ"כ הרבה מדבר על השנים בחו"ל, ומה היה באי"י?". אמר: "כשהגעתי לא"י הייתי יותר בישוב הדעת, אני לא יכול להגיד שיש לי תרוץ על כל דבר שעשיתי, שאז הייתי יותר צעיר, פחות בישוב הדעת, ואני צריך לבדוק כל דבר". בשנים שהיה בא"י היה פחות לחץ, כי הכל היה יותר במחשבה.

פעם בליל שבת היה שרון על השולחן. היה זה שרון גדול ששומעים את השניות. הוא אמר: "אני רוצה להגיד לך דבר שאני חושב הרבה פעמים: אדם יבוא לשמים, הוא צריך לתת דין על כל החיים. אדם שחי 80 שנה וכו', מצד אחד אריכות ימים שד' נותן זה מאד טוב, אבל מצד שני, השנים מתארכות אז החשבון יותר גדול... אתה שמעת את השעון? אני אצטרך לתת דין מה עשיתי בכל שניה... אני כ"כ מודה לקב"ה! אני יכול לחטוף כל מילה של תורה!", אלו היו הדרשות בשנים האחרונות. הוא אמר לי: "אני בא למקומות ואומר 'הקב"ה הוריד את הנשמה מכסא הכבוד בשביל מה? להוריד צלחת מרק זה המושגים?!"

אני חושב שכולם שמעו מהצוואה הגדולה. מי שהכיר אותו זה לא היה פלא. זה כ"כ אופייני. אבל אין ספק שהוא לא ידע את המעמד שלו, הרי הוא שיתף פעולה והגיע למקומות, וכולם מגיעים אליו. הוא היה אומר: "כל עוד שהקב"ה יתן לי כוחות, אני אלך לחזק מקומות וזה זיכוי הרבים". אמרתי המשך בעמוד 9 <<<

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

הרבנית אמרה לי פעם: "עליו יש לי ככה סיפורים, אבל את הכל אני שומרת ללמעלה"... היא ספרה לי שהיא רצתה משהו לעשות במטבח, אז היא ביקשה ממנו רשות. הוא אמר לה בקול גבוה: "אבל זה באמת לא נוגע לנו". והמשך בקול גבוה ממש: "תדעי לך, את יכולה לעשות מה שאת רוצה במטבח, אבל כל דבר שאת עושה פה ירד לנו שם... שלא תגדי שלא הזהרתי אותך"... לאחרים היה אומר בשמחה: "תבנה ותרחיב, שיהיה לאשתך טוב"... אבל לאשתו, הוא ידע שהיא רוצה ללכת בדרכו וזה לטובתה, היא התלמידה הכי גדולה שלו! הוא היה כזה גדול עם מידות נעלות...

את חטאי אני מזכיר היום, אני הייתי זוכה לתת לו את הדייסה עם קצת חלה ופרורים. זה היה האוכל שלו. פעם אחת לא עמדתי בניסיוני (הוא אמר לי 'אין לך מה לדאוג, אין שום תאוה לדיסה הזאת') והכנסתי קצת דבש... שיתן קצת טעם... הוא בירך 'מזונות', ומיד אמר לי בפליאה: "מה שמת כאן? למה זה מתוק, מה שמת כאן... תגיד את האמת!". אמרתי: "שמת דבש". הוא אמר: "כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו" ולא לעשות את זה שוב... לא עמדתי ביצרי ושבווע אח"כ שמת שוב. אחד מבני הבית אמר לי (השילוב של בנ"א לחברו עם עבודת ד' זה מדהים) שהוא אמר לו: "אני רוצה לספר לך מה היה היום, גדליה שם לי דבש בדייסה מה עושים איתו? מצד אחד אני חייב לו טובה, מצד שני כל דבר שיש הנאה בעוה"ז זה עושה חיבוט הקבר"... זה כבר הספיק לי!

פעם נכנסתי לפנות בוקר. יש לי קביעות שיעור איתו, הוא עומד ליד ארון הספרים ורועד. אני שואל: "למה הר"י רועד?" - "אני עומד מול ארון הספרים וחושב: יש כאן רמב"ם, שו"ע וכמה ש"ס, גם ש"ס חדש הביאו לי. מה אני אענה? איזה בושות יהיו לי! תראה, כתוב שמכסים את הפת בליל שבת שלא תראה בושותה... הספרים עומדים ואני מבייש אותם! יבואו וישאלו אותי: 'היה לך את כל הספרים, מה עשית איתם? אני לא לומד מספיק!'"

שאלתי פעם את הרבנית: "הרב אהב לקנות ספרים?". היא ענתה לי: "לא! שאלתי את הרב: 'למה אתה לא קונה ספרים?', אז הוא ענה לי: 'אני לא מסוגל לראות שיש ספר בארון ולא לומדים ממנו. מה את רוצה? שאני אקנה ספרים וסתם יעמדו... לפי זה הכל מובן..."

פעם הוא היה אדם מאוד שתקן יחסית, הוא לא דיבר מילה. בשנים האחרונות התחיל יותר לדבר. תמיד הייתי נותן לשווער שלי לעבור על הדפים שכתבתי

"היה זמן שחילקו ח"י רוטל במירון ועשו מזה צחוק, ובאמת אח"כ זה היה צחוק, אבל לכתחילה זה לא היה צחוק, כי באו לשם אנשים כשהם צמאים, אין להם מה לשתות ונותנים להם לשתות, זה דבר גדול מאוד! אח"כ כבר נהיה צחוק מזה כי כל אחד הביא, והיו צריכים לשפוך את זה..."

לקט מיוחד ומדהים ממרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, על הסגולות וענייני זש"ק

"כל הבן הילוד" (שמות א', ז')
קבלה וחיזוק לזש"ק

את רחמה, ורחל עקרה", בגלל שלא הייתה שנואה ויפתח ה' את רחמה, אבל רחל שלא הייתה שנואה, אלא אהובה, נוצרה בעיה. נמצא א"כ שאם אחד עושה חתונה גדולה וקונה דירה יפה, הוא חושב שזה טוב, אבל אח"כ זו בעיה, ה' יעזור שיפקדו כולם.

• **סגולת המצוה להתברך בבנים:** אדם ביקש ברכה מרבינו לבנים, ואמר לו רבינו שיתחזק בכיבוד אב ואם ובזכות זה יפקד, וכמ"ש במדרש תנחומא פרשת קדושים סי' ט"ו: "אמר הקב"ה 'מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא', מי הוא זה שהקדים כבוד לאבותיו ולא נתתי לו בנים", ע"כ.
• יתירה מזו, מבואר במדרש משנת רבי אליעזר ברבי יוסי הגלילי וז"ל: "רבי יהודה אומר בשכר כבוד שכבדת אבותיך תראה בניך. יכול הדיוטות? ת"ל 'תשיתמו לשרים בכל הארץ', וכן הרשעים חבו לבניהן וכו'", עכ"ל. הרי לן דבזכות כיבוד או"א זוכה לבנים גדולים (יושר הורי עמ' י"ג).

• **לחתן יתומות:** היו כמה פעמים שאמר רבינו, שמי שיתן סכום לחתן יתומות, יזכה להפקד בזש"ק. ואברך א' נתן שבביל זה סכום גדול, ואמר לו רבינו שבשביל אברך זו מסירות נפש, והוא יזכה ליפקד וכך הווי. וכן יש עוד עמנו מקרים פלאיים ביותר, כגון אלו שקרו גם לאחרונה ואכ"מ.

• **בניית מקוואות:** שח הרב מרדכי ק. שידוע לו הרבה עובדות בחשוכי בנים, שנדבו לתרום מקווה או חלק גדול ממנו, וקצת זמן אחרי זה נפקדו בזרע של קיימא. והיה א' חשוך בנים שקיבל הבטחה מרבינו, שאם ינדבו עבור בניית מקווה ואפילו עבור שיפוצים - יזכו לזרע של קיימא, וב"ה נפקד.

• באסיפה של קבוצת אברכים שע"י ארגון 'בוני עולם' אדר"ח אדר תשס"ז, ישבו אצל רבינו ונשאו ונתנו זמן רב בשאלות שונות, ונביא כמה מהן כאן, ויצויין שהבאנו רק חלק מהדברים שנאמרו שם:

ש. האם לאמץ ילד זו סגולה?

ת. כל הסגולות הן לא מאה אחוז, אף פעם זה לא מאה אחוז. אחד עשה קונטרס קטן עם כ"כ הרבה סגולות כדי להוליד.

ש. האם יש ענין לעשות את הסגולות?

ת. אם זו מצוה, כן. אבל אם זה סתם לבלבל את המוח, זה כלום. כי אם זו מצוה - יכול להיות שזכות המצוה אולי יועיל.

ש. במה זה תלוי אם זה מצוה או לא?

ת. אם אחד למשל לוקח סנדק, זו מצוה, בין אם זה יועיל או לא, אבל זו מצוה, וכן אם אחד משלם שכר למלמד זו מצוה, וכל הדברים האלו הן מצוות, אבל יש דברים שהם סתם מבלבלים את הראש.

ש. האם אימוץ זה מצוה?

ת. 'אימוץ' פירושו לקחת ילד מסכן, ילד יתום וכו', ולפרנס אותו, וזה הרי מצוה.

ש. ולאמץ ילד לא יהודי ולגייר אותו?

ת. זה לא מצוה. אולי אחרי שהוא כבר אימץ יש בזה מצוה קצת, "ורחמיו על כל מעשיו", אבל זה לא ענין. האם צריך לקחת גוי ולעשות אותו יהודי? לא מעוניינים לקחת גויים ולעשות אותם יהודים!

ש. האם יכול להיות שאדם עושה מצוה והיא פוגעת באחרים וזה מזיק לו?

ת. בודאי, האם פנינה היתה מוכרחה לצער את חנה?!

ש. היאך אפשר לדעת מתי כן ומתי לא?

ת. כל אחד מבין, כתוב שהיתה שואלת אותה 'מתי תעשי שבביל הילד שלך

• אחד בא לפני רבינו להתברך להפקד בזרע של קיימא, אמר רבינו ג' דברים: א. לבדוק מזויות. ב. לבדוק אם לא פגע במישהו. ג. לומר הוא ואשתו כ"א כל יום את כל התהילים (והתבטא "וכי ניתוחים יותר קל לעבור?"). והוסיף שאין צריך לומר דווקא ברציפות.
• שאלתי לרבינו בדבר הסגולה, שאמר לזוג שלא נפקד לומר כל יום את כל התהילים, אם גם לאברך כולל זה מתאים?

רבינו לא חילק, והסביר לי שענין "לשמה" זה ענין גדול מאוד, ומאוד קשה לקבל ע"ע להתחזק באיזה דבר רק לשמה, אבל באמירת תהילים שלא נהנים מכך וזה רק בכוונה שבביל להתפלל, בזה יש מעלה גדולה (וכבר הבאנו מדברי הנהיבות בצוואתו בענין זה).

• **לברך מתוך ברכון:** אברכים שואלים שרוצים לעשות דבר חיזוק לזכות חברים שיפקד בזש"ק? אמר רבינו, שמרן רבינו הרב שך זצ"ל, היה אומר לברך ברכת המזון מתוך ברכון.

• **לשלם שכר לימוד:** סגולה לזש"ק: לשלם שכר לימוד לבן של אחר (מסתמא לענין), כדאיתא במדרש ויקרא רבה כ"ז ב', במדבר רבה י"ד ב': "ר' תנחומא פתח (איוב מא) 'מי הקדימני ואשלם תחת כל השמים לי הוא', זה רווק הדר במדינה ונותן שכר סופרים, אמר הקב"ה עלי לשלם גמולו ושכרו וליתן לו בן זכר". ומסתמא זה מועיל גם לשידוך (וכמה פעמים הצייע רבינו שיתנו לחדר שלומדים בו תינוקות של בית רבן, ויבררו איזה אב מתקשה בתשלומים וישלמו במקומו).

• **הכנסת אורחים:** היה אחד ששנים רבות לא זכה להפקד בזש"ק, וגר באחת המדינות בחו"ל. הצייע לו שיעלה לגור בא"י, שתהיה לו זכות להפקד. אמר רבינו שבמדינה שהוא גר עוזרים לאלו שבאים מא"י, ועושים להם הכנסת אורחים וזו גם זכות.

• **כמנין ב'ן:** אחד שאל לרבינו כמה צדקה לתת עבור שיפקד בזש"ק? חשב רבינו ואמר: חמשת אלפים ומאתיים שקלים (כמנין ב'ן). ושאל למי? אמר רבינו מיד: לת"ח גדול שמכירו שאין לו ביטוח רפואי (קופת חולים), ועכשיו חולה.

• **ליזהר מעין הרע:** אמר רבינו שבדרך כלל זה כך, אם קונים בית טוב וכדו' יש עין הרע, ועי"ז קשה קצת להיפקד בזרע של קיימא, ואם לא עושים כך יש יותר הצלחה. אותו דבר כתוב בפסוק: "וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח

החילוק הזה בין אם יש לו תיכף את האוכל, לבין אם צריך ללכת ולקנות, זה עד כדי כך שהיא הייתה יכולה לשים את הרגליים והאש לא שלטה עליה, והוא לא, הגם שהוא תלמיד חכם והיא אשה... בכל זאת הזכות הזו, שהייתה תיכף נותנת את האוכל, יותר גדולה.

ש. מה נחשב הכנסת אורחים בזמנינו?

ת. היה זמן שחילקו ח"י רוטל במירון, ועשו מזה צחוק, ובאמת אח"כ זה היה צחוק, אבל לכתחילה זה לא היה צחוק, כי באו לשם אנשים כשהם צמאים, אין להם מה לשתות ונותנים להם ישר לשתות, זה דבר גדול מאוד! אנשים באים ממרחק והם צמאים אין להם מה לשתות. אח"כ כבר נהיה צחוק מזה, כי כל אחד הביא, והיו צריכים לשפוך את זה, אבל ככה זה לא צחוק, זה דבר גדול מאוד, זוהי זכות גדולה מאוד!

כמו כן יש ליד פרנקפורט את הציון של הבעל שם ממילשטט, שהיה צדיק גדול, ועשו שם בזמן האחרון מקום ויש שם גם מסעדה, כל היהודים באירופה נוסעים לשם. יכול להיות שיש ענין לנסוע לשם, כי הוא היה צדיק גדול. וכמו כן כל חסד שעושים עם בן אדם כשהוא צריך את זה, ונותנים לו ב"עין" זה חשוב, וזה דבר גדול מאוד.

ש. האם שייך היום הכנסת אורחים?

ת. למשל שם, עד לאחרונה אדם היה בא לשם, ולא היה לו מה לאכול, לא היה שום דבר, היום יש כבר מקום, אנשים באים ואוכלים.

ש. להביא הביתה בחורים מהישיבה לאכול סעודת שבת - האם זה נחשב הכנסת אורחים?

ת. בודאי זה משהו, אבל תלוי כמה הצורך, יש אנשים אפילו עשירים שצריכים, אבל זה לא תלוי בעשירות. ולמשל המקום ההוא זה מקום של גויים, אין מה לאכול, וכן במירון וצפת, לפני זה כשהיו נוסעים לא היה מה לאכול.

יש הרבה חסד, ביקור חולים וכדומה, כל מיני חסד יש, אך מהו החסד הכי גדול? כתוב ברמב"ם (פי"ד אבל ה"ג), כי מצות לווייה, ללוות אדם 'חיי' שיוצא לדרך מחוץ לעיר, זה החסד הכי גדול.

ובזמננו, לא נוהרים בזה כ"כ, ויש אומרים שהטעם מפני שבדרך כלל נוסעים במכונית, ונוסעים הרבה יחד, אבל בכל זאת אם אחד נוסע במקום לא רחוק מהערבים, אם לא מלווים והוא לא יודע את הדרך, זו סכנת נפשות ממש. ומעשה שהיה עם יהודי אחד שטעה ונכנס לכפר ערבי, והוא לא יצא משם... הרגו אותו.

ש. האם יש מצות לווייה גם בתוך העיר?

ת. בתוך העיר אין מצוה. בסביבה של ערבים יש מצות לווייה אם נופלים שם רח"ל סכנת נפשות... הקב"ה יעזור שכל אחד מכם יפקד בזרע של קיימא, זרע בריא בלי שום מום...

ש. נבקש ברכה שיהיו תלמידי חכמים ויראי שמים...

ת. נו, הלוואי שיהיו תלמידי חכמים. תלמיד חכם איני יודע, אבל יראת שמים תלוי בבחירה, וזה יותר קשה. כתוב על לבן, שכשיעקב בא הייתה ברכה, קודם לכן לא היו לו בנים רק בנות, והן הלכו לרעות את הצאן, ואח"כ נולדו לו בנים. נו, וכי הבנים האלו היו צדיקים? לא צדיקים גדולים, אלא ג"כ רועים. הענין הוא שאדם רוצה בנים. לבן לא היה צדיק גדול, אבל הוא רצה בנים, והקב"ה ברך אותו ויהיו לו בנים, אבל לא כמו שיעקב אבינו היה, רק שילכו לרעות את הצאן...

(מתוך כאיל תערוג פרשת ויחי תשעז)

כבר את זה וזה, הכל כדי לעורר עוד צער ועוד צער, כך אומרים חז"ל.
ש. האם יש גבול לריבוי תפילה על ילדים?

ת. אין גבול! כתוב: "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו, ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו" (כתוב 'ויעתר לו', שהוא היה צדיק בן צדיק, והיא צדקת בת רשע, אבל לולי זאת משמע היה אותו דבר, אם האבא שלה היה ג"כ צדיק, היא הייתה כמו יצחק).

ש. תפילה באופן שהרופאים אומרים, שלפי מה שהם יודעים ברפואה, לא שייך שיהיו ילדים, האם זה לא נקרא להתפלל על נס?

ת. הם לא יודעים כלום! זו האמת, לא יודעים כלום!

אצל מרן הסטייפלער הייתה פעם משפחה אחת, שהרופאים אמרו שלא יכול להיות שייולדו ילדים, בסוף היו להם לא רק ילד אחד, אלא עשרה ילדים! הסטייפלער בכלל לא התחשב במה שהם אמרו, אמנם לא כל אחד הוא סטייפלער... ואני זוכר שהיה איזה רב באמריקה שהתפלל, כי היה בטוח שהאיש הזה לא יהיה לו ילדים, ופתאום ראה שנולדו לו כ"כ הרבה ילדים.

ש. האם אפשר ללכת לקברי צדיקים על חשבון לימוד?

ת. אתה יכול ללכת כל יום לקברי צדיקים? אם הולכים פעם אחת... אבל אם תעשה ככה לעולם ועד, אתה יכול לסגור את הגמ' ולשבת בבית החיים...
ש. מה הגבול בזה?

ת. יש ירושלמי (פסחים פ"ג ה"ב) שאחד שלח את הבן שלו ללמוד, והוא הלך לבית הקברות, אמר לו האם שלחתי אותך לבית הקברות? הרי שלחתי אותך ללמוד תורה!

ש. האם יש ענין לנסוע לכפר שונם?

ת. יכול להיות, היות והיא עשתה שם דבר מצוה גדול, שהייתה מכבדת את הנביא, שעשתה לו עליית קיר, ושמה לו שם מטה, שולחן, כסא ומנורה, ממילא זה מקום שנעשה בו דבר גדול, וזוהי מצוה גדולה (א"ה וראה דרך שיחה פרשת לך לך מה שהביא ממרן הגר"ק שליט"א וכן מבעל הקהילות יעקב זצ"ל).

ש. האם גם כשהנסיעה היא על חשבון לימוד?

ת. אם הלימוד יהיה בכל תכלית הטהרה, כמו שהיה המעשה שהיא כיבדה את הנביא, בוודאי שיכול להיות שלימוד התורה חשוב יותר. אבל איזה בן אדם הלימוד שלו הוא בתכלית הטהרה כמו המעשה שהיא עשתה לנביא? היא עשתה לנביא הכל לשם שמים, לא היה לה שום דבר, לא כבוד ולא שום דבר, רק פשוט היא רצתה לכבד את הנביא. ואה"נ אם יהיה אדם שיעשה כ"כ בטהרה, נראה ומסתבר שתורה זה יותר טוב.

ממילא היות והדורות שלנו הם אנשים חלשים מאוד, ולא יכולים לעשות פעולה בכל כך טהרת הנפש, בכזו טהרת הנשמה, כמו הצדיקים הקודמים, יש גם מעלה בנסיעה למקום כזה.

ש. האם הכנסת אורחים זו סגולה לילדים?

ת. כן, זה דבר טוב. הגמ' (כתובות סא, א), מביאה מעשה שמר עוקבא היה נותן צדקה באופן שהעני לא יראה ולא יתבייש, וכתוב שפעם אחת נכנסו לתנור הוא ואשתו, והיות שאשתו הייתה נותנת לעני אוכל ישר, והוא נתן כסף ולא אוכל מוכן, הזכות שלה הייתה גדולה יותר והרגליים שלה לא נשרפו, והיה צריך לשים את הרגליים שלו על הרגליים שלה, וככה הן לא נשרפו, כי ברגליים שלה לא שלט חום האש, ואחרת הן היו נשרפות.

יוצא שהכנסת אורחים, שהוא נותן לאכול, זה הרבה יותר מאשר יתן אפילו הרבה כסף, כי כסף צריך עוד ללכת ולקנות, וככה יש תיכף את האוכל.

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

מרן הגראי"ל שטיינמן שמע ואמר: "באמת לפי כל הפרטים נראה שמדובר בעסקה מצויינת במיוחד. מה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים". הרב שטיין התפלא, הרי בכל בית אבות קיים הכשר...

הליכות מלכי בקודש של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל לרגל יום השלושים שיחול בשבוע הבעל"ט

הזו כיום לא שייכא, וכדי להצליח באמת בתורה ועבודה, חייב להיות שהראש יהיה שקוע ומונח כל היום בעומקה של הלכה, שאם יכנסו בתוכו אפילו לזמן מועט ענייני מסחר, עלול הדבר לפגוע בעמל התורה."

בקי בכל חלקי שו"ע

סיפר הג"ר יעקב ליסיצין שליט"א, שפעם אחת סיפר לו הגרב"צ איך התחיל למסור שיעורים בהלכה, ואמר שההתחלה והדחיפה הראשונה לכך היתה עוד בבחרותו כשלמד בישיבת פוניבז' (בשנת תשי"י - תשי"ז), בעת שהתאגדו כחמשה בחורים מבני הישיבה, והחליטו ביניהם שבכל שבוע ימסור אחד מתוכם חבורה על איזה נושא שיבחר. וכך באמת היה, כל אחד בתורו מסר חבורה על הנושא שבחר בו, אחד בחר לדון ולפלפל בדברי המנחת חינוך, השני דן בדברי הרמב"ם, השלישי מסר על הסוגיות הנלמדות בישיבה, וכשהגיע תורו של הגרב"צ הוא מסר חבורה בהלכה.

בחודש הראשון באמת התנהלה החבורה כמתוכנן, אבל בחודש השני כשהגיע תורו של כל אחד למסור פעם נוספת חבורה, כל אחד מסיבותיו התחמק ולא רצה להכין חבורה פעם נוספת. ובכל פעם שנודע להגרב"צ שמי שצריך למסור השבוע אינו מעוניין למסור שוב, הוא הציע את עצמו שמוכן להיות ממלא מקום, ולהשלים את החבורה של מי שהיה צריך למסור השבוע. ומתוך כך יצא שבמשך שבועות רבים מסר הגרב"צ כל שבוע, חבורה בהלכה על עניינים

שונים. ובוזה קיבל את הטעם להמשיך להשקיע לברר סוגיות בהלכה, ולמוסרן לרבים, ולפני כן אע"פ שלמד הרבה הלכה, ובירר ופלפל בזה הרבה, הלימוד היה לימוד עצמי ולא מסודר בצורה של חבורה ושיעור, שאפשר למסור אותו בציבור, אבל בחבורה הזו קיבל את הדחיפה להשקיע יותר בהלכה בצורה מסודרת, עד בירור הדברים, כדי למוסרם לציבור.

בכל פעם שהתחדשו לו סברות חדשות, היה מעלה את הדברים לפני ראשי הישיבה, והיו ממשיכים לפלפל עימו בזה.

והוסיף הג"ר שמואל חיים דומב שליט"א, ששמע מהגרב"צ את המשך הדברים, שכאשר החבורה התחילה להיות בקביעות, ניגש הגרב"צ אל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, והתייעץ עימו אם ראוי להמשיך ולהשקיע במסירת חבורות בהלכה. והרב שך השיב לו שזהו דבר גדול, וטוב מאוד שימשיך לעסוק בזה.

הוסיף הגרב"צ ושאל את הרב שך, האם הוא יוכל לשאול אותו בכל פעם את השאלות המעוררות לו בהלכה? השיב לו הרב שך: "לי אין זמן לזה, אני צריך להכין שיעורים למסור בישיבה, והזמן אינו מספיק כדי להכנס לסוגיות בהלכה ולבררן. אבל אם אתה מחפש את מי לשאול שאלות בהלכה, אתה יכול לשאול את רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן, שאותו אפשר לשאול על כל חלקי השו"ע, ואתה יכול לסמוך עליו בכל נושא".

מאותה תקופה החל הקשר בין הגרב"צ למרן הגראי"ל, הקשר שלא פסק עד יומו האחרון, כאשר כל שאלה בהלכה וכל סברא חדשה הביא לפני מרן הגראי"ל והוא הכריע את ההלכה, ומקרב או מרחק את הסברא. על כל דבר

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

בימים אלו, ימי אבלו של אורו של עולם, מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, ימים אשר כל העולם כולו מקצה ועד קצה מתעורר ומתחזק ללכת בדרכיו הטובות והישרות, מן הראוי להביא כמה עובדות שנשמעו מפי הגרב"צ פלמן זצ"ל.

בעבודת ה'

מן המפורסמות הן גודל קדושתו וטהרתו של מרן זיע"א, אשר כל כולו היה עסוק בעבודת בוראו יומם ולילה, וכמעט ולא נהנה מהעולם הזה. ועם כל פרישותו הגדולה מהנאות עולם הזה, ירד אל העם והבין את רחשי לבם, והורם את הדרך אשר ילכו בה. כל שיחה עימו היתה מלאה בחכמה עליונה, מתוך נעימות וערבות עצומה. לא היה אחד שהיה במחיצתו ולא הרגיש התרוממות והתעלות, וישוב הדעת ומנוחה.

פעם דיבר הגרב"צ עם מרן זיע"א, על הנהגות של פרישות מהנאות העולם הזה כדרכו של מרן זיע"א, אמר לו מרן זיע"א: "דע לך שההיתר לנהוג בכאלו הנהגות, הוא דווקא אם בטוח אצלך במאת האחוזים, אבל שזה לא יגרום לך שום ירידה בלימוד ועסק התורה והמצוות, אבל אם זה יגרום לך ירידה אפילו קלושה ביותר בעבודת ה', אין היתר לנהוג בכאלו הנהגות".

ובאמת כל מי שזכה להיות אפילו פעם אחת במחיצתו של מרן זיע"א, ראה שמי כמותו היה נאה דורש ונאה מקיים, שבלימוד התורה היה לומד בעומק העיון וההבנה, ולא היה מורגש אצלו כלל וכלל שכבר זמן רב לא בא אוכל ומשקה לפיו. וכמו כן הנעימות שהרגישו במחיצתו, לא נפגמה כלל מחמת החולשה מהתעניות ומיעוט השינה.

עוסק במלאכתו

סיפר מרן זיע"א להגרב"צ פלמן, שבצעירותו ישב ביחד עם עוד ב' בני עליה, ודנו על ההלכה שאסור ליהנות מכתרה של תורה, במש"כ הטור בהלכות תלמוד תורה (יו"ד סי' רמו סעי' כא) והעתיקו הרמ"א (שם): "ומעלה גדולה למי שמתפרנס ממעשה ידיו שנאמר יגיע כפיך

כי תאכל וגו', כל המשים לבו לעסוק בתורה ולא לעשות מלאכה להתפרנס מן הצדקה הרי זה מחלל השם ומבזה התורה 'לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה'", וכן דעת הרמב"ם (אבות פ"ד מ"ה), ויש מקילין לומר דמותר לחכם ולתלמידי לקבל הספקות מן הנותנים, כדי להחזיק ידי לומדי תורה, שעל ידי זה יכולין לעסוק בתורה ברווח, ומ"מ מי שאפשר לו להתפרנס היטב ממעשה ידיו ולעסוק בתורה, מידת חסידות היא ומתת אלקים, אך אין זה מדת כל אדם, שא"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס בעצמו. ועלתה השאלה ביניהם מדוע כהיום אין נוהגים כדברי הרמב"ם, ומתפרנסים מן הצדקה ונהנים מכתרה של תורה, ואף הרמ"א שהביא שיש מי שמתיר, מ"מ כתב דממדת חסידות להחמיר בזה. וממחשבה למעשה החליטו ביניהם לנסות ולקיים את דברי הרמ"א הנ"ל, ולראות האם הם יכולים לעמוד בדבר הזה בלא שתפגע אצלם איכות וכמות הזמן של לימוד התורה.

הראשון ניסה והצליח, ובאמת עד היום הזה הוא יושב במשך רוב שעות היום והלילה, ועוסק בתורה בעמל ויגיעה, ואינו מפסיק ממנה לרגע. השני, תוך זמן קצר נכנס לעולם העיסוקי, ותוך זמן קצר נשאב כל כולו לעסקים, והפסיק מתלמודו כמעט לגמרי. ואילו מרן זיע"א התחיל בזה, ולאחר זמן קצר הבחין שהדבר מפריע לו בלימוד התורה, ובאותו הרגע הפסיק את המלאכה שעסק בה באמצע, כשהוא מותיר שם את כלי העבודה כמות שהם, ורץ בחזרה לבית המדרש לעסוק כל היום בעמלה של תורה.

"ללמדך" - אמר מרן זיע"א - "שבדור הזה אי אפשר לקיים שניהם, וההנהגה

אבל הרב שטיין לא הסתפק בתשובה הזו, והמשיך ושאל: "והיכן אתם קונים את הבשר?". המנהל התחיל קצת לגמגם והשיב: "בשווק הכרמל". שאל הרב שטיין: "האם יש הכשר לבשר שבשווק הכרמל?".

המנהל התחיל לגמגם, ואז השיב: "אתה הולך עם כיפה, לכן אתה שואל את השאלות הללו, אנחנו קונים שם את הבשר ולא שואלים מידי הרבה שאלות. פשוט כדאי לנו לקנות שם בשר, משום שבמקום לשלם 10 לירות לקילו בשר, שם אנחנו משלמים לירה אחת לקילו בשר".

הרב שטיין המשיך לשאול: "הרי יש לכם הכשר של הרבנות, ואיך הרבנות נותנת לכם הכשר בזמן שאתם קונים בשר בשוק הכרמל?". השיב המנהל: "המפקח מטעם המועצה הדתית בא לבדוק את המקום בכל ראש חודש, ובאמת בראש חודש אנו קונים קילו אחד של עוף מחברת 'עוף ירושלים', ושמים את זה מעל כל העופות, ואז הוא נותן את ההכשר, ובשאר החודש לא רואים שוב את המפקח ואז עושים מה שרוצים".

כמובן שאחרי הודאה ברורה כזו שמדובר בבשר נבלות וטרפות, היה ברור להרב שטיין שהוא יורד מיד מההצעה הזו, והמשיך לשם הנימוס לברר עוד פרטים על המקום, וסיים שהוא רוצה עוד לחשוב על זה ולאחר מכן יענה להם.

לא עבר אלא שבוע ימים, וביום שישי הרב שטיין פותח את העיתון, ולנגד עיניו כתוב בכותרת ראשית: "מדינת ישראל תובעת את בית האבות בנתניה על רצח הזקנים". הדבר היה מוזר ביותר, הלא מדובר בבית אבות תקין לחלוטין עם עובדים מסורים, הנהלה מתוקנת ואיך הם הגיעו לידי רצח זקנים? הוא המשיך לקרוא את הכתבה, ושם היה כתוב, שהתובע הוא היועץ המשפטי של משרד הסעד ר' שמואל בוקבסקי.

הרב שטיין החליט לברר את הדבר אצל ר' שמואל בוקבסקי, שהיה גר בתל אביב בקרבת מקום מגוריו, ובבית הכנסת היו יושבים קרוב זה לזה. ובאמת מיד אחרי התפילה בליל שבת ניגש אליו, ושאל אותו מה הענין עם בית האבות בנתניה?

הרב בוקבסקי שם את ידיו על ראשו, ואמר: "בחיים לא הייתי מאמין שיהודים בשביל להרוויח כמה גרושים רוצחים את הזקנים". וסיפר שמשרד הסעד מחייב את בתי האבות להאכיל את הזקנים בשר בקר, והם רצו לחסוך ובמקום לקנות בשר בקר היו קונים בשר סוסים וחמורים, ובישלו את זה (עם סלק) בצורה כזאת שהדבר לא יהיה ניכר בטעם. והזקנים שאוכלים את הבשר הזה, מתים לאחר כמה חודשים מחמת הרעלים שיש בבשר הסוס והחמור, ומתוך כך מתפנה להם מקום בבית אבות, והם יכולים לקבל זקנים חדשים, ונכנס להם לחשבון 'ים של כסף'".

"באותו הרגע" - אומר הרב שטיין - "הבנתי טוב טוב את דברי הרב שטיינמן, שיושב לו בביתו בבני ברק, ואומר 'תבדוק אם לא מאכילים את הזקנים נבלות וטרפות', 'ומה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים', וכך הוא הציל אותי מכל הפרשיה הזו, שהביאה מיידית לסגירת בית האבות, ולמשפטים ארוכים על הנהלה שמי יודע איך היא הסתיימה בכלל".

(פורסם בשלמים מציון)

ודבר, היה מתיישב מרן זיע"א עם הגרב"צ, ופותח את הגמרות והראשונים והפוסקים, ומברר את הדברים במקורם ושורשם, עד בירור הדבר להלכה למעשה.

נבלות וטרפות

סיפור נפלא שמענו השבוע מבעל המעשה, הרב ישראל שטיין שליט"א מתל אביב, מחבר ספר "כפתור ופרח" עה"ת ועוד ספרים: המעשה היה לפני כ-40 שנה, שבים מהימים הצינו לרב שטיין להיות שותף בבית אבות בנתניה, מדובר היה בבית אבות שבבעלותם של חמשה שותפים, ואחד מהשותפים רצה לצאת מהשותפות ולמכור את חלקו. בית אבות זה היה מקום פעיל ומבוסס, שבפעילות השוטפת שבים יום לא הוצרך התערבות מיוחדת של ההנהלה, וכל עיקר ההשקעה של השותפים היה בהקמת בית אבות, אבל עתה לאחר שהוא כבר קיים ומסודר מבחינת כל האישורים הנצרכים, הם כבר לא הוצרכו לעשות מאומה, ויכלו לשבת בשלווה כאשר הנכס מניב להם ריווח נאה מידי חודש בחודשו.

השותף שרצה למכור את חלקו בשותפות ביקש על כך סכום של כ-25 אלף דולר, אבל מצד שני הריווח שהוא מקבל על כך בכל חודש הוא כ-5 אלף דולר. מדובר היה בהשקעה שעל פניו נראית כמשתלמת במיוחד, להרוויח סכום כה גבוה בלא שום מאמץ חודשי.

הרב שטיין היה משתתף בקביעות בשיעורו של הגרב"צ, שהתקיים בכל ליל שישי בתל אביב, ובאותם ימים סיפר להגר"צ על ההצעה המיוחדת הזו שהתגלגלה אל פתחו, כשהוא מסתפק אם כדאי לו לגשת לכך, כי לפעמים בעסקאות כאלו שנראות כל כך טוב, טמון איזה מוקש שעלול להפיל את הכל.

הגר"צ אמר לו שבבני ברק גר הרב שטיינמן, שהוא רב גדול חכם ופיקח, וכדאי לו מאוד לפני שסוגר את העיסקה הזו להתייעץ עימו, אם יש לו ממה לחשוש ממנה.

באותם ימים שמו של הרב שטיינמן לא היה מוכר בציבור הרחב, והיה זה לראשונה ששמע את שמעו של הרב שטיינמן שאפשר להתייעץ עימו. לקח את הכתובת ומיד אחרי השיעור נסע לבני ברק, כשבדעתו לעלות לבית ברחוב חזון איש 5 כדי לשאול את השאלה. הגיע לבית הרב שטיינמן, ורבינו הגרא"ל ישיבה עת בסלון הבית, ליד השולחן ולמד. הרב שטיין נכנס לחדר, ולאחר שהציג את עצמו החל לפרוס בפניו את השאלה על כל פרטיה, בדבר ההשקעה בקניית שותפות בבית האבות המדובר.

הרב שטיינמן שמע, ואמר: "באמת לפי כל הפרטים נראה שמדובר בעיסקה מצויינת במיוחד, אבל כדאי שתבדוק קודם אם לא מאכילים שם את הזקנים נבלות וטרפות". וכשחזר שוב הרב שטיין על כדאיות העיסקה, אמר לו הרב שטיינמן: "מה שווה לך כל העיסקה אם מאכילים שם בשר סוסים וחמורים". הרב שטיין התפלא, למה שיאכילו שם נבלות וטרפות? הרי בכל בית אבות קיים הכשר, לכל הפחות של הרבנות, ואי אפשר לקבל אישור למוסד בלא שתהיה בו תעודת כשרות, ואם כן מהיכן יבואו לשם נבלות וטרפות? אבל החליט לבדוק את הענין לעומק, ומשום כך קבע פגישה עם כל השותפים כדי לשמוע מהם פרטים על בית האבות הזה, ובין כל היתר שאלם מה עם הכשרות במקום. המנהל השיב מיד בחיוב, שיש במקום כשרות רבנות.

קו השיעורים של דרשו

עכשיו במספר חדש וקליט

שמרו ב'אנשי הקשר' שלכם

***4992 א 077-2222-666**

באחד הימים, לא חש רבינו בטוב, אבל התעקש לעלות לישיבה למנחה בציבור. כל הנסיונות להניאו מכך - נדחו בתוקף. רבינו היה נחוש בדעתו, אף שמיד לאחר תפילת העמידה - פנה לשוב אל ביתו לרוב חולשתו. לא עמדו לו כוחותיו אפילו בכדי להמתין לחזרת הש"ץ...

מזן הגרא"מ שך זצ"ל מגלה איך זוכים לישועה שלא בדרך הרגילה

להציל אותנו מכל פגע - הלא הוא: התפילה לפני אבא שבשמים, אב הרחמים, אשר תמיד יכול להושיע - תהייה הנסיבות אשר תהייה... דא עקא, שאם באמת ובתמים רוצים אנו שתפילתנו תתקבל ותיענה ממרומים - הרי שעלינו בראש ובראשונה להאמין בכוחה של תפילה! כאשר אדם מתפלל מן השפה ולחוץ, כאשר הוא עצמו אינו מאמין בכך שיש לתפילתו סיכוי להתקבל ולהושיע - הרי שברור שהיא לא תיאמר בלב רוגש, ואף לא תנבע מעומק הלב... לעומת זאת, אם יאמין בכוחה של התפילה - בודאי יגש אליה במרץ ובשמחה, ואזי - רבים הם סיכויי להיענות מן השמים בחיוב...

ואם מבקשים אנו ראה לכך שאין אנו מאמינים די בכוחה של התפילה - הרי שראיה פשוטה יש לדבר... שכן הנה, נצייר לנגד עינינו את ההתרחשות הבאה: אנו עוברים על יד לוח המודעות, מבחינים במודעה המפצירה באחינו בני ישראל כי יעתירו לפני הקדוש ברוך הוא לרפואתו של פלוני אלמוני, ו... ממשיכים הלאה!

ולכאורה, יש להתפלל: אילו היינו יודעים כי במאמץ פעוט, כמו למשל ביקור בבית המרקחת הסמוך, היה באפשרותנו להציל את חייו של אותו חולה הנמצא

בסכנת חיים, כלום היה מי מאתנו שלא היה עושה את המאמץ הזה? הלא לרע לב ולאכזר יחשב אדם אשר כזה!

אולם הנה ראה זה פלא: רוב בני האדם אינם מעלים בדעתם אפילו לרגע לעזור, לשאת עיניים כלפי מעלה, ולבקש: "אנא, ריבונו של עולם, שלח נא ברחמיך הרבים רפואה לפלוני בן פלוני!"... ומה פשר הדבר? כלום אכזרים אנו? לא ולא... אלא שאין אנו מאמינים די בכוחה של התפילה, ואין אנו חשים במוחש כי באמצעות תפילה קלה מעין זו - עלולים אנו לפעול גדולות ונצורות!

ואם מבקשים אנו אמצעי, אשר יסייע בידנו לחוש אמונה שלמה ופשוטה בכוחה של התפילה - הרי שרבינו הציג בפנינו אמצעי שכזה. שכן במספר הזדמנויות עורר רבינו, כי אם יתבונן האדם במה שעבר עליו מנעוריו ועד עתה, ישים לב בודאי כי כאשר התפלל כראוי, מתוך אמונה שלמה בכוחה של התפילה - הוא נענה! מכך על האדם להסיק את המסקנות המתבקשות, להבין כי בכדי להיושע, עליו פשוט להתפלל מעומק הלב, תוך אמונה שלימה בכוחה של התפילה לפעול ולחולל נפלאות, ואזי - קרובה ישועתו לבוא!

אדם הדש

אכן, זאת עלינו לדעת, כי כשמתפללים אנו לפני הקדוש ברוך הוא - עלינו לדעת גם כיצד להתפלל... עלינו לשטוח בפניו את רחשי ליבנו, עלינו לעורר את רחמינו, ועלינו להזכיר את גדלו וטובו... עלינו לחשוב כאילו עומדים אנו בפני מלך בשר ודם, ומעוררים את רחמינו!

על תפילה מיוחדת שהתפלל רבינו בהזדמנות על חולה מסוים, סיפר תלמידו רבי מאיר היילר שליט"א, כך: היה זה בהזדמנות בה פגשתי את רבינו בכותל המערבי. בתוך כדי שיחתו איתי - סיפר לי רבינו כי הגיע להתפלל לרפואתו של יהודי חולה, ואף תיאר כיצד עורר רחמי שמים עבורו... וכך אמר רבינו:

"וְאֵת צַעֲקָתָם שְׁמַעְתִּי" (שמות ג', ז')

חובת ההשתדלות - מוטלת עלינו כמובן תמיד, אולם במקרים רבים ישנה תחושה כי רק נס מן השמים יוכל לשנות את פני המצב ולהביא בכנפיו שינוי של ממש. במקרים רבים המציאות אינה מניחה פתח לתקוה, וברור כי רק התערבות שמימית החורגת מדרך הטבע - תוכל לנצח את המצב העגום. ובכן, במצבים מעין אלו - אנו מתפללים, וזה בהחלט צעד נכון. אנו גם מבקשים ברכה מצדיקים ותלמידי חכמים - וגם זו גישה נכונה. אולם כלום יודעים אנו כי בידנו שלנו, ממש בהישג יד - נמצא מפתח הניסים? כלום יודעים אנו שבכוחנו לגרום לכך שמן השמים ינהגו איתנו בהנהגה שאינה על פי דרך הטבע?

לא רבים מודעים לכך, אולם זו היא האמת לאמיתה, כפי שאמר רבינו עצמו.

את אותו רעיון עצמו - יכולים אנו ללמוד מתוך המעשה הבא, אשר כך היה:

באחד הימים לא חש רבינו בטוב, אולם למרות זאת התעקש לעלות לישיבה לתפילת מנחה בציבור. כל הנסיונות להניאו מכך - נדחו בתוקף. רבינו היה נחוש בדעתו, אף שמיד לאחר תפילת העמידה - פנה לשוב אל ביתו לרוב חולשתו. לא עמדו לו כוחותיו אפילו בכדי להמתין לחזרת הש"ץ...

לאחר תום התפילה - מיהרו מקורביו אל ביתו לדרוש בשלומו, והנה הם מוצאים אותו שרוי בשמחה מיוחדת ובהתרוממות רוח. "לשמחה מה זו עושה?" - שאלו, ורבינו נענה והשיב כי לפני התפילה נשאל שאלה על ידי מאן דהו, לא היתה בידו תשובה. ואכן עתה, לאחר שהתאמץ ועלה לישיבה לתפילה בציבור - האירו עיניו מן השמים, ונמצא מענה לשאלתו של

הלה... "דעו לכם, כי בזכות התפילה בציבור - האיר ה' את עיני לראות את התשובה הנכונה!" - הטעים רבינו, אולם כמובן, אין הכוונה רק לזכות התפילה בציבור כשלעצמה... דווקא תפילה בציבור מעין זו, אשר היתה במסירות נפש ממש, מעל ומעבר לכוחותיו - זיכתה אותו במענה מן השמים, לשאלה עליה לא היה בידו להשיב בכוחותיו שלו!

ואמנם, לרעיון זה היה רבינו מביא הוכחה מדברי הגמרא במסכת מנחות (ז', ע"א), שם מסופר על אבימי ששכח את תלמודו, ולפיכך הלך אל רב חסדא תלמידו - בכדי שיזכיר לו את התורה אשר הוא עצמו לימדו בעבר. הגמרא שם שואלת, מדוע הטריח אבימי את עצמו ללכת אל רב חסדא תלמידו - ולא ביקש ממנו כי יבוא אליו, ומיישבת כי אבימי סבר שאם יעשה מעשה מצידו, יטרח ויתאמץ - יזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת אשר לא תהיה נחלתו מבלעדי אותו מאמץ.

את דברי הגמרא, היה רבינו מבאר אפוא על פי הרעיון אותו הזכרנו זה עתה. הוא היה מסביר כי אבימי ידע, שבכדי לזכות לסייעתא דשמיא ולהצליח לשחזר את כל התורה ששכח - זקוק הוא לישועה שלא בגדר הרגיל... לפיכך, החליט לעשות מעשה החורג משורת הדין, לגשת בעצמו אל תלמידו תוך מחילה על כבודו - במקום לקרוא לו שיבוא אל ביתו, בכדי שזכות המעשה שעשה שהוא מעל לשורת הדין - תעמוד לו לזכות על ידו לסייעתא דשמיא החורגת משורת הדין...

והם הם הדברים אשר אמרנו: כאשר האדם עושה את שלו ומתאמץ יותר מכפי יכולתו - זוכה הוא לסייעתא דשמיא מעבר לדרך הטבע!

להאמין בכוחה של תפילה!

וכמובן, אי אפשר שלא להזכיר את סוגי ההשתדלות השונים - את הכלי העצמתי ביותר שיש בידנו, הכלי אשר יש בו כדי לחלץ אותנו מכל צרה

אמר רבי מרדכי פורגמנסקי לרבנית שטרנבוך: "הגוי הזה הוא גוי ארוה, צבוע, הוא מראה את עצמו שמעונין לסייע, אבל האמת שהוא יעשה צרות צרורות. לכן אל תגלי לו שום דבר מהתוכניות שלך, כי הוא רשע ארוה". "איך הרב אומר ככה, הוא עוזר לי המון?!", תמהה

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על איך נראה יהודי שנושא בעול חברו

פוליטיקה כזו - מה יענק'ל יאמר אם לא אבוא ל'בר מצוה'.
למדנו את שני הצדדים: נושא בעול עם חברו - להרגיש את הצער של השני, את החיסרון שלו, ואם מרגישים את השני, מוצאים כבר את הדרך לעזור לו. וכל זה כלול במצוה מהתורה, כי לשאת בעול עם חברו, אין זו מידת חסידות אלא מצוות עשה מן התורה: "ואהבת לרעך כמוך". ובמצוה זו ישנה מעלה נוספת: לשמוח בשמחת חברו. לא רק בגשמיות שלו אלא גם ברוחניות שלו. אם אתה שמח כאשר אתה עושה חסד או לומד תורה ברציפות, כאשר השני לומד ומצליח - שמח גם אתה בשמחתו, תרגיש את השמחה שלו.

זה מה שעלינו להסיק מהפרשה, כי לכן משה רבינו נהיה משה רבינו, ואהרון הכהן זכה למה שזכה לנצח נצחים.

רקוד עם התינוקת

בהיותי באמריקה, פגשתי יהודי יקר ז"ל, שלפני המלחמה למד אצל רבי ברוך בער זצ"ל. אחרי המלחמה, כאשר התאספו פליטים לאירופה, הוקמה ישיבה של פליטים - שאחד מהם היה אותו יהודי. שם שימש כראש ישיבה קדוש עליון, רבי מרדכי פורגמנסקי זצוק"ל, שגם הוא ניצל בנסי נסים מהמלחמה (רבי מרדכי טמון בבני ברק - בבית החיים זכרון מאיר. ה"חזון איש" הלך בלווייה שלו עד הקבורה ובכה בכי רב).

רבי מרדכי פורגמנסקי היה פלא מהלך בגאונותו וצדקותו. שמעתי מפי רבי שלום שבדרון זצ"ל, שרבי אליהו לופיאן הוא זה שהיתה לו את 'הזכות' על הגאון הזה. הוא פגש אותו באקראי בתחנת רכבת, ובשיחה של כמה דקות הבין כי לפניו בחור יהודי צעיר בעל מח אדיר, שבא ממשפחה שלא יודעת כלום.

הבחור הגאון המופלא היה באמצע דרכו ללמוד בגימנסיה. רבי אליהו הציע לו לבוא איתו, הכניסו לביתו והחדיר בו מה שהחדיר בזמן קצר, ומהר מאד המשיך את דרכו בישיבת טלז כקדוש וטהור, ונעשה לאחד מגאוני הדור ממש. הוא העמיד תלמידים שהקימו מכוחו תורה והלכה בארץ ישראל ובגולה, לדוגמא: רבי משה שטרנבוך שליט"א למד אצלו, רבי יוסף רוט מבני ברק, הרב מילר זצ"ל מבת ים, ועוד חכמי תורה.

לפני הסיפור אליו נגיע, נזכרתי בעובדה אחרת אודות רבי מרדכי שספר לי אותו תלמיד: לאחר שברח מהמחנות הוא עסק גם בהצלה, וכידוע הרבנית שטרנבוך עשתה גדולות ונצורות להצלת ילדים - היא ובעלה (גם בבר מצוה של בנם הם לא היו, כי כל העת היו עסוקים בהצלת נפשות). כיון שנפלו לפניו אין ספור של הכרעות קשות על כל צעד ושעל, היתה מתייעצת בכל פרט עם רבי מרדכי פורגמנסקי, שהכריע לה כמו אורים ותומים בתורתו, בחכמתו ובתבונתו.

פעם אחת אמר לה אודות פלוני: "הגוי הזה הוא גוי ארוה, צבוע, הוא מראה את עצמו שמעונין לסייע, אבל האמת שהוא יעשה צרות צרורות. לכן אל תגלי לו שום דבר מהתוכניות שלך, כי הוא רשע ארוה".

"איך הרב אומר ככה? הוא עוזר לי המון!", תמהה.

"נכון, הוא סייע, אבל תזהרי - הוא צבוע, צרות צרורות יהיו לך ממנו", השיב.

"רב'ה, מאיפה הרב יודע? אני רק יודעת כמה הוא עוזר לי..."

"וְיִרְאֶה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ" (שמות ד', י"ד)

שיהיו רק שמחות בישראל, אמן.

פלוני מספר לרעייתו: "הערב, אני הולך לחתונה".

"של מי החתונה?", היא מתעניינת.

"יעקב מחתן".

"מה פתאום אתה הולך לחתונה, וכי אתה מחותן אתו?..."

"אני מוכרח ללכת, הוא שלח לי הזמנה - וכי לא אלך? האם חסר לי שיסתכל עלי ככה, בעין עקומה? אלך ואגמור את הענין. אני נפגש אתו בבית הכנסת, לא נעים, הוא ישאל איפה הייתי בחתונה".

"טוב, תלך לחתונה" - היא נותנת הסכמה.

כך ממש בבר מצוה: "מה אתה הולך לבר מצוה?! איזה ענין יש לך בבר מצוה?".

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצווה שלנו, לא נעים לי!"

עוד לפני שרבי יצחק הוטנר סיים את ביקורת הדרכונים, פתחה התזמורת בנגינה. אך ברגע שנכנס רבי משה פיינשטיין לחדר, פנה לראש התזמורת והורה לו להפסיק. הוא הסביר שמכיוון שיש נוסעים שעדיין לא יצאו מהשבי ועדיין סובלים בארץ זרה ועויינת, אין זה מתאים לנגן

הרב יהושע ליף מעלה חוויות אישיות, מהגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצ"ל

"ויאמר משה... מי אנכי" (שמות ג', י"א)

המילים "רב משה", מעלות חיוך בלב שומעיהן אפילו היום, שנים רבות אחרי פטירתו.

ר' משה, מנהיג הדור הבלתי מעורער, גילם את המושג 'מתיקות התורה' בחיובו הקורן, שנדמה היה כי הוא זורח באור של מיליון וואט. אולם מתחת לכפפת הקטיפה הזו שכן ברזל יצוק של גדלות אמתית, זו של פוסק הדור שקבע את ההלכה היהודי בכל העולם.

כשהגעתי לגיל שלוש עשרה, שלחו אותי הורי ללמוד בישיבת סטייטן איילנד...

עד שמצאתי מישהו שיכול לפרוט את המטבע. חזרתי במהירות אל ר' משה ומסרתי לו את המטבע. הוא שמח מאד והבטיח: "אחזיר לך את החוב". מדובר היה בסך הכל במטבע שערכו זעום, ואני שמחתי מאד שעשיתי חסד עם ר' משה. תוך רגעים אחדים שכחתי מהאירוע לחלוטין.

בהמשך היום, כשנכנסתי לבית המדרש לתפילת מנחה. דפק הרב ראובן על הבימה והכריז: "ראש הישיבה מבקש מהבחור שהלווה לו כסף לגשת אליו, כדי שיוכל להחזיר את החוב". אך לי שניות אחדות להבין שהרב ראובן מתכוון אלי. לגמרי שכחתי מהאירוע. גם אחרי שהבנתי לבסוף שהכוונה אלי, לא השמעתי גהה. התביישתי ללכת לקדמת האולם, כשכל בני הישיבה נועצים בי עיניים, כדי לקבל מראש הישיבה מטבע של דיים. מה הם בסך הכל עשרה סנט?!

שתקתי.

דממה השתררה בבית המדרש. כשראה ר' משה ש'מיטיבו' אינו מתכוון להזדהות, סימן בידו לרב ראובן להתקרב אליו ולחש כמה מילים על אוזנו. הרב ראובן חזר אל הבימה והכריז נוספת: "ראש הישיבה מבקש מאד מאד לשלם את חובו", הוא קרא בכובד ראש, "אנא לגשת אליו כדי שיוכל להחזיר את הכסף". כשראיתי שר' משה לא ינוח ולא ישקוט עד שהענין יסודר, פניתי לאחד מאברכי הכולל והודיתי, שאני הוא שהלוויתי לרב משה את המטבע. האברך הוביל אותי אל ר' משה, והוא חיך מאוון לאוזן בשעה ששילם את חובו הפעוט.

גדול שימושה

היה זה עבורי שיעור חי להוראת חז"ל: "דין פרוטה כדין מאה"; אותן הלכות בדיוק חלות על הלוואה של פרוטות ועל הלוואה של מאה או מיליון דולר. עבור בן תורה - אין הבדל. האירוע הותיר עלי רושם רב. עבור ר' משה חוב היה חוב, ומוכרחים להחזירו, וככל שיעשה זאת מוקדם כן ייטב.

לטבעו הנעים של ר' משה ולמידותיו הנעלות היו השפעה עצומה. אנו הבחורים בחנו את הנהגותיו בשימת לב, וניסינו להידמות לו ולחקותו. מספר בחורים, שידעו כמה מוקדם הוא משכים ללימודיו, ניסו גם הם להתאמץ ולהתעורר לסדר בוקר מוקדם, כמו ראש הישיבה בן השמונים. מראהו של גדול הדור היושב ולומד בכל שעות היממה, הותיר חותם בל ימחה בלב כל אחד מתלמידי הישיבה. דמותו העניקה לנו הבנה לאלו דרגות עלינו לשאוף. לפני בואי לישיבת סטייטן איילנד לא הייתי מתמיד גדול, אבל כל זה השתנה זמן קצר לאחר בואי לישיבה. מטבעי הייתי משכים קום, כשהתחלתי להתייחס ללימוד ביתר רצינות הייתי משתדל להגיע לבית המדרש מוקדם ככל האפשר. פעמים רבות שהינו רק שנינו בהיכל הישיבה. ר' משה היה לומד בלי הפוגה, בניגון מתוק משלו. כמה מזיכרונותי החביבים ביותר הם משעות הבוקר המוקדמות של ימות השבת, אז היה ר' משה יושב בקדמת האולם ליד הבימה וחוזר במרץ על פרשת השבוע, כשקולו נישא ברחבי בית המדרש הריק...

התרגלנו לראות את ר' משה הישיש רץ - רץ ממש - לתפילה. תפילתו הייתה בכניעה ובהתבטלות "כעבד לפני רבו". הוא נהג לעמוד בלי נוע ולומר את המילים כמונה מעות. הוא נהג לעמוד בזמן קריאת התורה, וכדי לנצל את הזמן הרב בין העליות היה ספר משניות לצדו. הוא המשיך בלימוד המשניות זמן מה אחרי התפילה, והיה ידוע שר' משה עורך סיום על כל שישה סדרי משנה מדי שבעה שבועות. ראינו תלמיד חכם שמשלים מסכתות בזו אחר זו, ומקפיד ללמוד כל מסכת מתחילתה ועד סופה. הנהגתו זו הפכה לדרך חיים בישיבה - הבחורים היו לומדים מסכת מכריכה לכריכה, מסיימים אותה ועורכים עליה סיום. ממש כמו ר' משה.

מדת הכרת הטוב הייתה אצל ר' משה באופן המושלם ביותר - כדי להראות הערכה לכל מי שעזר לו בכל אופן שהוא, היה ר' משה יוצא מגדרו. כל עובד

המשך בעמוד הבא <<<

אבי חש שהלימודים בסטייטן איילנד יספקו לי הזדמנות לגדול לצדם של גדולי הרבנים, תחת הנהגתו של מנהיג הדור, ר' משה פיינשטיין, ובנו הרב ראובן בכבודם ובעצמם. לעולם לא אשכח את הפעם הראשונה בהיכל הישיבה, שבה נחו עיני על ר' משה פיינשטיין. היה זה ביום הראשון או השני של ה'זמן'. לפתע נגלתה בפניי דמות גדול הדור במלוא הדרה; אדם נמוך קומה, בעל פנים קורנות ונועם שמילא את החלל, ועטף כל אחד ואחד מהבחורים. אותו רושם ראשוני נותר עמי כל חי.

כל אדם שהיה עומד בפני ר' משה, היה חש מיד שהוא עומד בפני שר התורה. אי אפשר היה לא לחוש שזהו אדם יחיד ומיוחד. הלימוד בישיבה במחיצת ר' משה היה מתוק לאין ערוך מביקור חד פעמי בביתו. לימוד בישיבה פירושו היה, שגדול הדור הוא חלק מחיינו, ואנו היינו מלאי תודה על ההזדמנות הנדירה.

...

הישיבה מנתה אז ארבעים בחורים ועשרה אברכי כולל. לא הייתה מזכירה, וגם לא משרד... מכשיר הטלפון היחיד בישיבה היה תא טלפון ציבורי שהוצב בבניין. אחר הצהריים אחד, כשירדתי במדרגות הישיבה, ראיתי את ר' משה ממתין בסבלנות מחוץ לתא הטלפון. בימים אלה שיחה טלפונית מקומית עלתה דיים (מטבע שערכו עשרה סנט). ר' משה פנה אלי בשאלה: "אפשר האסטו א דיים? (אולי יש לך מטבע של דיים)?"

"אין לי דיים", השבתי. "אבל יש לי קוואדער (מטבע שערכו עשרים וחמישה סנט)".

"לא, אני צריך דיים".

"ראש הישיבה", ניסיתי לשדל, "אפשר להשתמש במטבע של קוואדער". אך ר' משה היה נחרץ בדעתו: "אני זקוק לדיים ולא יותר".

משראיתי שר' משה מסרב להשתמש במטבע שברשותי, רצתי ברחבי הבניין

יורק דרך אירופה, והגיעו לביתם לקראת ראש השנה. עבור בני התורה באמריקה, התקבלה בשורת שחרורו של הרב הוטנר בשמחה עצומה, ותוכנן לקבל את פני ראש ישיבת 'חיים ברלין' בשדה התעופה קנדי בכבוד מלכים. גדולי ישראל רבים היו אמורים להשתתף בקבלת הפנים. אנו, תלמידי ישיבת סטייטן איילנד, הצטרפנו לרב משה לשדה התעופה. השמחה הייתה גדולה כל כך, עד שכמה מהבחורים ארגנו שתזמורת תעמוד באולם הקבלה של שדה התעופה, ותפתח בנגינה נלהבת, ברגע שיעבור הרב הוטנר דרך הדלתות המסתובבות, אל תוך זרועותיהם הפרוסות של תלמידי ואוהדי.

עוד לפני שראש הישיבה סיים את ביקורת הדרכונים, פתחה התזמורת בנגינה. אך ברגע שנכנס ר' משה לחדר, פנה הישר לראש התזמורת והורה לו להפסיק את תזמורתו. הוא הסביר שמכיוון שיש נוסעים שעדיין לא יצאו מעמאן, ועדיין סובלים בארץ זרה ועוינת, אין זה מתאים לנגן.

אף שר' משה עמד על כך שהתזמורת תפסיק לנגן, ההתלהבות בקבלת פניו של הרב הוטנר לא פחתה. אינספור בחורים נרגשים הניפו את הרב הוטנר על כיסא, הם שרו ורקדו סביבו כאילו חל שמחת תורה מוקדם מהרגיל... אני עדיין זוכר את ר' משה רוקד בשורה הראשונה, פניו קורנות משמחה על שחרורו של גדול בישראל. תוך כדי השירה והריקוד נוצר לו ניגון סוחף - הגרסה של ישיבת 'חיים ברלין' למילים 'חסדי ה'.

כל הנאספים הודו בהתרגשות לריבון העולם, שהציל את הרב הוטנר ואת בני משפחתו מידי המחבלים.

(מתוך הספר 'בהיכלם')

שביצע עבודה בישיבה זכה לברכת תורה חמה. בנוסף לכך, ר' משה הקפיד תמיד להיכנס למטבח בסוף הארוחה, כדי להודות למר ולגברת יגר, טבחי הישיבה המסורים, על האוכל המזין והטעים. כך היה עושה בסוף כל ארוחה וארוחה!

דאגתו לזולת הייתה שם דבר...

בשנת תשל"ל נחטף על ידי ארגון 'החזית העממית לשחרור פלסטין' מטוס, שהיה בדרכו מארץ ישראל לניו יורק. במטוס היה הרב יצחק הוטנר, ראש ישיבת 'חיים ברלין' ומחבר הספר הנודע 'פחד יצחק', ועמו אשתו, בתו וחתנו. נוסעי המטוס שאינם יהודים שוחררו לאלתר, ואילו הנוסעים היהודים הוחזקו במטוס כבני ערובה למשך שבוע שלם. בסופו של דבר הנשים והילדים שוחררו והוטסו לקפריסין. שאר הנוסעים היהודים - כולל הרב הוטנר, חתנו הרב יונתן דוד ושניים מתלמידי הקרובים - הרב מאיר פנד והרב יעקב דרילמן, הוטסו לעמאן שבירדן.

המחבלים הפרידו את הרב הוטנר מיתר הנוסעים, והחזיקו אותו בבידוד. בשלב מסוים המחבלים ניסו לגזוז את זקנו של הרב הוטנר, אך מפקדיהם עצרו אותם. אלפי יהודים ברחבי העולם התפללו בלב מורתח לשחרור החטופים בשלום, ובניתיים ברחבי העולם ניסו יהודים להפעיל כל קשר פוליטי אפשרי, כדי להשפיע על הירדנים. כעבור שבועות של משא ומתן אינטנסיבי מצד גורמים שונים, שוחררו הרב הוטנר וחלק מבני הקבוצה והוטסו לקפריסין. משקלם של כל בני הקבוצה ירד באופן משמעותי. הרב הוטנר עצמו איבד כעשרים קילוגרמים ממשקל גופו...

בקפריסין קיבל את פניהם הרב מנחם פרוש, ששכר מטוס פרטי כדי להחזירם ארצה. כעבור יומיים הוטסו הרב הוטנר ויתר אנשי הקבוצה לניו

שימחל לשני יפסיד! אין בזה היגיון! הזכויות שלו ישארו אצלי, לקב"ה יש בשפע! מה קורה כשאני מוחל, הפקלע שלי הולך לים הזכויות שלו אצלי, הקב"ה מוחל לכולם". הייתי מנחם אותו כשהיה בוכה, שהפקלע שלו מזמן בים ע"פ הנ"ל. הוא היה מחייך, זה היה קצת מרגיע אותו...

עכשיו נרד לארץ, זה מותר לי להגיד. היה לו ארון ספרים בחדר שלו, במסדרון ובחדר השלישי. בחדר שלו בדרכו היו ספרים שיותר היה משתמש, היה במדף בהישג יד 'שערי קדושה'. דרכו הייתה שבכל ספר שהיה רוצה היה כותב על הכריכה: 'בענין זה וזה, עמוד פלוני'. אחד הדברים שהיה מסומן ב'שערי קדושה' זה חלק א' שער ו'.

היה פעם יהודי שהגיע לפני יותר מ-10 שנים עם לבוש ירושלמי, אמר שיש לו משהו אישי. בחוץ הוא אמר למישהו: "הייתי נהג של רכב שזרק עליו פאשקווילים", אבל כשהוא נכנס לחדר, הוא היה לבד ודיבר בקול, אז שמעו אותו אומר בבכי: "אני הדפסתי, ואני הייתי הנהג וזרקתי". ואמר: "נולד לי ילד בשנה האחרונה, והוא עבר כבר 7 ניתוחים בלב...". (הרב שטיינמן אמר לי פעם שאנשים באים לבקש ממנו מחילה כסדר, לפעמים כשנזכרים כבר מאוחר... עם כל הענווה...). אז הרב שטיינמן ניגש לארון הספרים וקורא לו בשערי קדושה: 'אם שכל לך היה, לך לחפש מישהו שיצער לך, כי חיים אני מחפש לך...'. ואמר פעם שניה. האיש ביקש סליחה למרות זאת, והוא אמר: "אני מוחל לך פעמיים". כשהוא היה ליד הדלת הוסיף בחיך: "אבל לאחרים אל תעשה את הטובה הזאת..."

סיפר ר' יוסף אריה לורנץ: "בשנים עברו היו תקופות שהביזיונות היו נוראים, ר' שלמה לורנץ קרא להנ"ל ואמר: 'אני מבקש ממך לבוא איתי לחזק אותך, זה לא יכול להיות שזה לא משפיע עליך'. באתי עם אבא שלי, קיבל אותנו, ואבא שלי אמר: 'באנו לחזק'. אז הוא אמר בחיך: 'ב"ה שיש ביזיונות, הלוואי שיהיו עוד ביזיונות, זה לא טוב רק בעוה"ב, גם בעוה"ז!' בסוף אנחנו יצאנו מחזקים..."

כשהוא היה גומר את "המעביר שינה", הוא לא הבין "למה מבקשים 'אל תביאיני לא לידי בזיון', זה כ"כ טוב, גם כתוב בשערי קדושה...". זה מודפס בשאלה על הסיפור, אולי זה בא מחמת העברות? ב'מנוחה ושמחה' הוא כותב שעדיף שמישהו יפגע בך ואז אתה חוסך את כל הצרות. הוא אמר לי: "אני אגיד לך קבלה שעושה בשמים עת רצון, הגמרא בגיטין: 'הנעלבים... כצאת השמש', שיקחו את הקבלה הזו ויעמדו בה".

(דברי חיזוק שנאמרו בכלל אברכים שע"י הגר"י רפפורט שליט"א)

לו פעם - "אנשים שבאים לשיעור הדף היומי שלי אמרו, ש'קופת העיר' שואלים אצל כל גדול, מה להתפלל אצל ר' חיים וואלוז'ינר, וכתבת 'לזכות לזכות את הרבים'. אז שאלו אותי בשיעור, אולי לבקש פרנסה, בריאות, זה מה שמצאת לבקש?". אז הוא לא התייחס, אלא ענה: "כתוב בחובת הלבבות: אדם יכול להיות מלאך, ועדיין לא להגיע לדרגה של מזכה הרבים, אם היו יודעים כמה זה דבר גדול, לא היו שואלים את השאלה הנ"ל, זו משאת חיי". אמרתי לו שיש לו ספר 'מנחת אריאל', ובהקדמה הוא כותב: "אע"פ שאיני יודע כלום...". יום אחד שאלתי: "למה כתבת 'איני יודע כלום'? אני רוצה שתסביר לי, יש פה 'אילת השחר', על הסיפור, על רוב הש"ס, 'ימלא פי תהילתך', חמשה כרכים על כל האגדה והמוסר... תכתוב 'איני יודע מספיק!'. אז הוא ענה לי: "המילה האחרונה לגבי אמיתות גדלות התורה, נחשב כמישהו שאינו יודע כלום ביחס לתורה..."

פעם ישב אצלו יהודי שקרא ב'חוט המשולש' שהחתם סופר לפני 'כל נדרי' לא היה מסוגל ללכת. לקחו אותו בכסא. שאל אותו יהודי: "אני לא מבין, החתם סופר כזה אדם גדול, ממה פחד? ענה לו הר"י: "ודאי! החתם סופר יודע מה זה חטא, ויודע כמה הוא פוגם, אז כמה שאדם גדול - הוא יותר מפחד". אני חושב שהוא ידע שהוא גדול, אז איך הצוואה... זה פשוט, הוא יודע לאיזה דרגות בנ"א יכול להגיע... הוא אמר על מילים טובות שאמרתי עליו: "בשמים יצחקו עליך, המלאכים יזרקו אותי". הוא תמיד היה אומר שהוא מלא ספיקות כרימון, הוא היה אומר את הזמירות ועוצר: 'למה כתוב ככה ולמה כתוב ככה וכו'. כל דקה נעצר ושאל. פעם הוא אמר: "זה בטח בשביל הגרמנץ". אבל את הזמירות חברו אנשים גדולים... ר' אלחנן וסרמן אמר שאנו חיל רגלי, פירושו שהם עוברים וממשמשיין, כל דבר אני חייב להבין עד הסוף. זה הפשט במה שהוא כתב: 'בשמים יצחקו עליך'. זה היה כל מילה שניה... הוא אמר לי: "כ"כ אני מפחד מה יהיה איתי, מה אני אענה על זה, מה על זה...". אמרתי לו: "זה זיכוי הרבים!". הוא אמר לי: "ניחומין של הבל ניחמתני. את הדברים הטובים עלי אתה יודע, לא את הדברים הלא טובים. והוא יודע". אלו דרגות...

פעם זכיתי להעלות לו חיך על הפנים: אנשים באו לבקש ממנו מחילה כסדר, אז הוא אמר לי: "אני מוחל על כל מי שדיבר עליך. אך תנאי אחד אני עושה, את הפקלע אני נותן לך בחזרה, הווי אומר, החפץ חיים כותב שאם ראובן דיבר על שמעון אז הוא מקבל את הזכויות וכו', את זה אני לא נותן חזרה. אני מוחל לכולם אך את הפקלע שלקחו ממני אני לוקח חזרה... אז לאיפה זה ילך? הרי הוא ביקש מחילה, 'תשליך במצולות'... לא יתכן שאדם

אחד ממקורבי רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל היה ה'טוען הרבני' הרב צבי וינמן. פעם אחת יעץ לו רבינו שלא להמשיך בעבודתו, כיון שהוא מתמסר באופן מוחלט ל'תיקים' שהוא מנהל ולוקח ללב. רבינו הראה לו על כפתור חולצתו ואמר: "תתייחס לתיקים כמוני, עד הכפתור! לא לוקחים שום דבר ללב! את הלב צריך להשאיר פנוי לתורה!"

על מנוחת הנפש של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"ואנכי אהיה עם פיך" (שמות ד', ט"ז)

תלמיד רבינו מספר:

רבים סבורים שסדר יומו של מנהיג ציבור בני התורה, מלא וגדוש בשעות של חיבוסים ולבטים בשאלות הרות גורל. ברם, לא כך הם פני הדברים. על שולחן רבינו מונחים היו דרך קבע גמרות וספרי רבותינו הראשונים והאחרונים, ובהם היה עיקר העמל והיגיעה. גם בזמנים שבחלל האויר התגוללו שאלות קשות, שכל הכרעה בהן לכאן ולכאן נגעה לחיי אנשים רבים, לא היה שום הפסק במתח הלימוד. כל שאלה, ולו הקשה ביותר, לא תפסה מקום מעבר לזמן המיוחד לה.

באחד הימים חפץ רבינו, כפי הנראה, לחנכני במידת מנוחת הנפש. היה זה כאשר שאלה קשה והרת גורל עמדה על סדר יומה של היהדות החרדית. כל העיניים נשואות היו אל פתח בית רבינו שיכריע באתה שאלה. אני כשלעצמי לא ידעתי את נפשי. שאלתי את עצמי, כמו אנשים רבים, מה יאמר רבינו. הלא אם יכריע לצד זה - יהיו תוצאות כאלו; אם יכריע לצד האחר - יצוצו בעיות נוספות.

באותו יום הייתי בבית רבינו, הוא ידע היטב שבעוד שעות אחדות תבוא לפניו השאלה הציבורית הקשה. הצצתי בגווילי פניו הטהורים ומצאתים שלווים לחלוטין, כביכול היה זה יום רגיל, כאילו אין בעיה קשה מנשוא, בעלת השלכה לדורות, העומדת לפתחו. לא הצלחתי לעצור עצמי, העזתי פני ושאלתי את רבינו: "הלא בעוד שעות ספורות תגיע השאלה אל רבינו, מה רבינו מתכוון לענות עליה? כיצד יכריע בה?"

פניו השלוות של רבינו לבשו ארשת מבדחת, וכשחוק דק על שפתיו אמר לי כמהתל: "יש לי קשר ישיר עם השמים. מה ששימום בפי - זאת אומר". נתכוון רבינו לחנך אותי במידת מנוחת הנפש וללמדני הליכות חיים. רצה לאלפני בינה, שעל האדם מוטל תפקיד אחד: לשבת וללמוד תורה בכל עת ובכל רגע, ואם תבוא לפניו שאלה - ותהא זו השאלה הציבורית הקשה ביותר - הרי שרק ברגע שתבוא לפניו יתחיל לחשוב עליה, ירכז את מחשבתו, יפרוש לפניו את כל צדי השאלה, ישקול היטב את הצדדים, ואז יכריע על פי דעת תורה. מדוע יחשוב על השאלה לפני שתגיע אל שולחנו? הלא מצוות תלמוד תורה מוטלת על האדם בכל רגע ובכל עת.

מידת ההשתוות

שרוי הייתי במחיצתו שנים רבות, ובכל פעם התגלה לי טפח נפלא נוסף מבנין אישיותו הנפלא. פעמים רבות הייתי מוצא עצמי עומד ומתפעל, כשהתגלה בפני עוד נדבך מבנין מעלותיו הנשגבות.

ברם, ישנה נקודה אחת שממנה הייתי משתאה ומשתומם יותר מכל. איני יודע איך לכוונת במדויק את המידה המופלאה הזאת, אפשר לקרוא לה: "מידת ההשתוות". יש כאלו שיקראו לה: "הסתכלות מפוכחת על המציאות". אני נוהג לקרוא לזה "נורמליות".

ואסביר את דברי:

כל אדם שיש סביבו מעריצים רבים, ואותם מעריצים מביעים את הערצתם העצומה כלפיו בכל צורה ובכל הזדמנות, קשה לו במקצת להסתכל על עצמו בהסתכלות מפוכחת. לפעמים, מרוב שהוא שומע דברים מפי אחרים, שמץ מן הדברים שהוא שומע עושה את הדרך לליבו. מידת ה"נורמליות" הטבועה

ברבינו היתה מדהימה ממש. הוא הכיר את עצמו וידע את ערך עצמו, וזהו! מעבר לכך לא נסחף ממה ששמע מפי אחרים, שחשבו עליו וביטאו את הערצתם כלפיו.

התכונה הגדולה שהייתה מתרחשת סביבו לא נגעה בפנימיות נפשו במאומה. לא מיבעיא כשאנשים פשוטים שאינם ערכו הביעו את הערצתם כלפיו, ששום דבר מדבריהם לא השפיע עליו, אלא אפילו כשנאמרו בפניו שבחים על אישיותו - שבחים שנשמעו מפי גדולי ישראל מדור קודם או מן הדור הזה - גם אז נשאר בשוויון נפשו. שריר לא זע בפניו. או שהיה נשאר בתנוחתו, או שהניף ידו בתנועת ביטול לשמע הדברים.

לשון מוזרה, לשון משונה

פעם אחת, כשהיה רבינו שרוי בחוותא מיוחדת, ניצל אחד מתלמידיו את ההזדמנות והעלה בפניו את ההקדמה המפורסמת של זקנו המקובל האלוקי הגה"ק בעל ה"לשם" זיע"א, שבו הוא מזכיר את נכדו "הילד כמ"ר יוסף שלום שליט"א", שעזר לו לכתוב את ההקדמה, רבינו היה אז בגיל בר המצווה.

(ספר הכללים הוא הספר הקשה ביותר בין ששת כרכי ה"לשם". הגה"ק בעל ה"לשם" שהיה בסוף ימיו סגי נהור כמעט ולא ראה מאומה, ישב עם נכדו והכתיב לו מילה במילה את ההקדמה הקשה, על כל צירופי

השמות שבה, שבנקל אפשר לטעות בהעתקה למי שאין לו מושגים בעניינים הנאמרים שם).

תגובת רבינו הפליאה אותו:

"יא, דער זיידע האט מיר גיוואלט אויסלערנען שרייבן" ("נכון, הסבא רצה ללמד אותי כתיבה"). כך בנימוק פשוט לכאורה, טשטש את כל הרושם הגדול. כביכול כל ילד בגיל בר מצווה מסוגל לכתוב מפי ה"לשם" הקדמה מסובכת כזאת, עם צירופי שמות הקדושים, שלא שייך לכתוב אותה בלי טעויות, אלא אם כן יש לו מושג במה מדובר.

לא הניח לו לטשטש את הרושם, חידד את השאלה:

"הסבא הלוא כותב שם 'כמ"ר יוסף שלום שליט"א', תואר שלא נכתב בדרך כלל על ילד בגיל בר המצווה!"

תגובת רבינו הפליאה אותו שוב: "יא, ס'איז עפעס א מאדנער לשון, א מאדנער לשון" ("נכון, לשון מוזרה, לשון משונה").

שב והזכיר את מה שנכתב בהקדמה לספר ה"לשם". חלק הביאורים בו מזכירים את שמו בליווי התיאור: "אשרי יולדתו הרה"ג וכו' מוה"ר יוסף שלום שליט"א" - אז היה אברך צעיר בראשית שנות העשרים.

ושוב אמר רבינו:

"יא, ס'איז אמאדנער לשון, שטייט דארט מאדנע לשונות" ("נכון, זו לשון משונה, כתובים שם לשונות מוזרים").

באותו יום ראו ששום תואר שכתבו עליו בעבר לא השפיע עליו. יחסו לתארים הכתובים עליו בספרי זקנו הגה"ק ה"לשם", היה כיחס לדברים

המשך בעמוד הבא <<<

בלתי מובנים שרואה בספר הלכה או בספר של אחד האחרונים.
עד הלב...

פעמים שהמתחים הכרוכים במלאכת הקודש של החזקת התורה, התגברו ללא נשוא, הייתי עולה לבית רבינו להשיח לבי, והיה אומר: "דע לך כלל בחיים, כל הדברים שבעולם: צער, עלבונות, ייסורים - צריכים להגיע רק עד הלב, אבל רק אתה תקבע מה ייכנס לך ללב".
הלב של האדם הוא קודש! צריך לשמור עליו לא לתת לשום דבר להיכנס, רק תורה ועבודת ד'.

עד הכפתור

אחד ממקורבי רבינו, הרב צבי וינמן, היה 'טוען רבני' מפורסם. פעם אחת יעץ לו רבינו שלא להמשיך בעבודתו, כיון שהוא מתמסר באופן מוחלט ל'תיקים' שהוא מנהל ולוקח ללב, ובצורה כזאת אינו יכול להצליח במאומה.

רבינו הראה לו על כפתור חולצתו ואמר: "תתייחס לתיקים כמוני, עד הכפתור! לא לוקחים שום דבר ללב! את הלב צריך להשאיר פנוי לתורה! את כל שאר הדברים משאירים מחוץ ללב!".

מנוחת הנפש בגיל זקנה

אחד מגדולי מקורבי מרן בעל "הקהילות יעקב" זיע"א, שהיה פסיכולוג במקצועו וקיבל ממנו איגרות רבות בענייני רפואת הנפש (שאותן הוציא אח"כ בספר מיוחד), הגיע לשיעורו של רבינו בבית המדרש "תפארת בחורים". כשיצא אמר: "אני משתומם! יהודי זקן מופלג שכל השיעור יושבים לפניו צעירים, שרובם יכולים להיות נכדים ונינים שלו לפי גילם, ומקשים קושיות ללא הרף, ואילו הוא עצמו נשאר כבזאת מנוחת הנפש, בכזה רוגע. בדרך כלל אנשים בגיל כזה כבר מאבדים את הסבלנות. גיל הזקנה בדרך כלל מביא עמו חוסר סבלנות, רטינות וכעס, ואילו רבינו מתהלך רגוע ושלו במנוחת נפש שאין כמותה".

לוקחים מעצמם את מנוחת הנפש בכוח

שנת תשס"ה תיחקק לבטח כאחת השנים הנהדרות של היהדות החרדית - השנה שבה התלכד הציבור כולו סביב הוראות גדולי ישראל, למרות ההפסד הכספי שהיה כרוך בכך.

היה זה בתקופת השתכללות הטכנולוגיה. עד אותה תקופה היה הטלפון הסלולרי מיועד לשיחות בלבד, באותו זמן השתכללה הטכנולוגיה שכלול עצום: לפתע התאפשר להתכתב זה עם זה באמצעות הסלולרי, לצלם תמונות

"ריבוננו של עולם! הרי אתה הוא המחדש בטובך בכל יום מעשה בראשית! הרי אתה מחדש בכל רגע ורגע את הבריאה כולה, כפי שאנו אומרים בכל יום: 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית', וכפי שנאמר: 'לעושה אורים גדולים' - בלשון הווה, שכן בכל רגע ורגע אתה שב ויוצר את הבריאה יש מאין..."

"ובכן ריבוננו של עולם, מאחר ובכל רגע אתה מחדש את בריאתך, הרי שמה שהיה - היה... מה שעבר - איננו... כעת - זו בריאה חדשה, עולם חדש, שלא היו לפני רגע או שנים! אם כן, אנא ממך ה' שבשמים, כאשר אתה מחדש את עולמך ברגע הבא - חדש את היהודי הזה בבריאות שלימה!"...
כך עורר רבינו רחמי שמים, כאשר הוא מלמד אותנו שיעור אודות האופן

רבי מרדכי זצ"ל השיב: "הקב"ה חנן אותי שבראיה של אדם, אני רואה את התכונות שלו, וברור לי כי הוא צבוע, וכל כוונתו לרעה, תזיהרתי!".
היא שומעת על כך שהקב"ה חנן אותה בכאלו כוחות: "אם כך, שהרב יגיד מה התכונות שיש לי?". הוא נבהל והשיב: "רעבצין, איך את מדברת, אני בחיים לא ראיתי אותך, חס וחלילה, איך את מדברת". והיא ישבה איתו יום יום...

נשוב לעניננו. הוא סיפר:

בישיבה ההיא התאספו פליטים מכל מיני ישיבות, ובס"ד כל תקופה קצרה התקיימה חתונה. היו רבים שה' נתן בהם כוח ולב לחפוף ולרצות לבנות מהר את העולם החדש שאחרי החורבן. רבי מרדכי עצמו היה עדין בחור, ראש ישיבה, אבל בחור. כאשר היה מגיע לחתונות, כראש ישיבה ישב ב'מזרח' עם החתן.

והנה הגיע העת וגם הוא מצא את זיווגו. בעת שמחת החתונה ישב למעלה, באותו מקום שישב תמיד ליד החתנים, ועתה הוא החתן... משום מה ההבעה שלו היתה סטנדרטית לכאורה, כמו בכל החתונות. ספר לי היהודי: "אני

ולשלוח אותן בו ברגע, ואף לערוך שיחה כאשר שני המשוחחים רואים זה את זה על גבי המסך הזעיר. הדברים התדרדרו לכדי חיבור עם כלי האינטרנט הטמא והמשוקף, שעליו הכריזו כל גדולי ישראל חרם עולם.

היצר הרע לא שקט על שמריו. היתה זו אחת משעותיו הגדולות. עשרות ומאות משפחות מבכות עד עצם היום הזה את חלליהן, את בניהן ואת בנותיהן שנשבו בקסמיו של היצר הרע וירדו מן הדרך הישרה רח"ל. כיון שהגיעו מים עד נפש, החלו גדולי ישראל לטכס עצה איך להתמודד עם היצר הרע, שהצליח בתחבולותיו להביא את כל מיאוסי העולם הזה אל כיסו של כל אחד ואחד. הוקמה ועדת רבנים מיוחדת לענייני תקשורת, שלאחר מאבק קשה בחברות התקשורת הסולולריות הצליחו להגיע עמן להסדר על טלפונים סלולריים כשרים המיועדים לדיבור בלבד, ללא אופציה נוספת.

גדולי ישראל הוציאו "קול קורא" האוסר את השימוש בטלפונים הניידים הבלתי כשרים. בני היהדות החרדית השליכו בהתלהבות את המכשיר המסוגל לטמא את נפשותיהם, ושילמו במיטב כספם למען עתידם הרוחני שלהם ושל ילדיהם.

תקופה זו תיחקק לבטח כפנינה זוהרת בכתרה של היהדות החרדית! תקופה של קידוש השם שלא היה כמעט דוגמתה!

רבינו עמד אז בחוד החנית, במאבק לביעור הטלפונים הבלתי כשרים, תכופות הורה לפרסם בשמו על העניין החמור שיש בהחזקת טלפון נייד בלתי כשר. באחד משלבי המאבק הורה למנהלי מוסדות התורה שלא לקבל למוסדותיהם ילדים שהוריהם עדיין מחזיקים מכשיר בלתי כשר.

המאבק הוכתר בהצלחה! אם בתחילת הדרך היו אנשים משולי המחנה שפקפקו בכוח הציות המופלא לקול גדולי הדור, הרי שהיהדות הנאמנה הוכיחה את עצמה כמי שמצייתת ללא עוררין. אולם בתקופה שרבינו התעסק בנושא זה והתוודע לנושא של הטלפון הסלולרי, היה מעיר כל הזמן בפליאה: "איני מבין איך אנשים לוקחים מעצמם, בידיים, את מנוחת נפשם!", כך היה אומר וחוזר ואומר בכל פעם שבאו אליו לדון בעניין זה. לפני כל דיון היה מעיר על עצם הימצאות הטלפון הנייד, תמה על דור שלם שלוקח מעצמו בכח, בידיים ממש, את מנוחת הנפש - שהיא אחד היסודות העיקריים להצלחה בלימוד התורה ובחיים בכלל. לא היה מסוגל להבין איך אנשים נוטלים את ה'אושר' בכבודו ובעצמו ומוותרים עליו בידיים.

(מתוך 'גדולה שימושה')

בו עלינו להתפלל. אין די במילים בעלמא, מן השפה ולחוץ... עלינו לעורר רחמים, להזכיר את גדלו יתברך ואת מידת טובו, להכיר הכרת-אמת בגודל התלות שאנו תלויים בהש"ת ובגודל חסדו וטובו, ולהעתיר כי בחסדו הגדול ימלא את משאלתנו לטובה...

ואגב, בהזדמנות הסביר רבינו ואמר לאחד מתלמידיו: "הקדוש ברוך הוא מקיים את כל היקום בכל רגע ורגע מחדש, ובלי מציאותו - היה הכל בטל, והרי זה כאילו בכל רגע נברא העולם מחדש, אלא שכל בריאה ובריאה הינה בדיוק כמו הקודמת בדקדוק כה גדול - עד שאנו איננו מבחינים בכך שמדובר בבריאה חדשה!"...

(קטעים נבחרים מתוך הספר אורחות חיים)

מסתכל על הרב'ה, הוא יושב כרגיל כתמיד ללא שינוי. נגשתי אליו ואמרתי לו בהתלהבות: 'ראש ישיבה! עכשיו זה החתונה של ראש הישיבה, ראש הישיבה לא יושב בחתונה של משהו אחר. עכשיו הרב יושב בחתונה שלו, עצמו'...

אתה יודע מה הוא ענה לי? - 'תאמין לי, חתונה שלי או חתונה של משהו אחר - שוות אצלי. אין לי נפקא מינה...'. וצריך לדעת שכל מילה שלו היתה מדודה ושקולה! "ממשיך אותו יהודי לספר: "אחרי החתונה נולדה לי בת, ראש הישיבה רצה לבוא אלי לביקור. כאשר הגיע והראינו לו את הילדה, החזיק אותה בידי, ואז התחיל לרקוד בחדר הגדול במהירות רבה - הלוך ושוב, הלוך וחזור, וצעק: 'עס איז מיין קינד!' - "זו הילדה שלי, זו הילדה שלי! כך הרגיש בשמחת השני. "כמוך" - שמח בשמחת חברו. אין לתאר איזו שמחה היתה לו בילד של השני.

הקב"ה יעזור שנתחזק במ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, "נושא בעול עם חברו" ו"הבא לטהר מסייעין אותו", נעבוד על כך והקב"ה יהיה בעזרנו. (מתוך יחי ראובן)

פעם נכנסתי לביתו של האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל. באותם ימים, שימש הרבי כראש הישיבה, והיה גר בשכונת עמנו בירושלים. הזכיר הרבי כי הקפיד להשתתף בשיחות המוסר של רבו הגדול מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

מוסר לאחרים, ולכן היו עיניו מושפלות לארץ, נוטות לכוון זקנו, כביכול כל השיחה מיועדת ומכוונת רק לעצמו...

מכל מקום, ספר הרבי, כי פעם אחת דבר רבי איסר זלמן דברים נוקבים על ענין הכרת הטוב. "בסיום השיחה", אמר הרבי, "יצאנו בתחושה כי מי שאין לו מדה של הכרת הטוב - אין לו שייכות עם המין האנושי!". הרבי, באצילותו ובעדינות לשונו ושפתו, לא רצה להוציא מפיו את המלה 'בהמה', ובמקום כך דבר כדרכו בלשון נקיה - "אין לו שייכות עם המין האנושי".

ומצאתי בלשונו של רבנו 'המאירי' (בבא קמא צ"ב, ב') דברים קשים וחמורים על מי שאינו מכיר בטובה. כך הוא כותב: "מכל מקום ראוי להזהר בזה תכלית האזהרה, במה שנתכבד בו ונשתמש בו שלא יהרהר לבזותו כלל, וכל העושה כן יורה על פחיתות מדה וסגנון טבע פחות ונמאס!". מי שאינו מרגיש חובה להכיר טובה למי שהיטיב עמו - אינו אדם!

הכרת הטוב היא לטובת תכונות המקבל

מפורסמים דברי חז"ל במדרש (שמות רבה י', ד-ז'), לפיהם הסיבה לכך שאהרון הכה את היאור ולא משה, היא כיוון שמשה היה חייב להכיר טובה ליאור שהגן עליו בקטנותו: "ויאמר השם אל משה אמר אל אהרן", אמר רבי תנחום: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, המים ששמרוך בשעה שהושלכת היאור, לא ילקו על ידך. וכן אמרו: 'ויאמר ה' אל משה, אמר אל אהרן, נטה את מטך והך את עפר הארץ'. אמר רבי תנחום: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, עפר שהגן עליך כשהרגת את המצרי, אינו דין שילקה על ידך".

דברי חז"ל אלו טעונים הסבר. איזו פעלת הטבה עשו המים והעפר למשה? הן הדומם איננו פועל כלל, והאדם הוא המנצל את סגולותיו לשימוש. ועוד, הרי אין המים והעפר מרגישים בביזיונם. מהי, אפוא, משמעותה של הכרת טובה לדומם שאינו מרגיש ואינו נהנה מכך?

הגאון הצדיק רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', בספרו 'מכתב מאליהו' (חלק ג עמוד 98 ואילך), כותב כי בהכרח חז"ל למדונו כאן כי הכרת טובה אינה מותנית כלל וכלל בכוונותיו ובטרחותיו של המיטיב! אפילו אם הטובה באה מדומם או מאדם שנתכוון לעשות את הדבר לטובת עצמו, והשני רק נהנה ממנו בדרך אגב, גם אז מוטלת חובה להכיר לו טובה. הסיבה לדבר היא, משום שתכונת הכרת הטוב מובנית בעצם באדם, ואם אין האדם מכיר טובה לדומם שנהנה ממנו, וקל וחומר אם חלילה מבה איתו - הרי הוא פוגע ברגש האישי שלו להכיר טובה, וממילא גם מידותיו נפגעות מכך. על כך אמרו חז"ל: "כל הכופר בטובתו של חברו, לבסוף כופר בטובתו של הקדוש ברוך הוא!"

זהו הטעם למה שאמרו חז"ל (בבא קמא צ"ב, ב): "בור ששתית ממנו מים אל תזרוק בו אבנים". למרות שאין לבור תחושת כאב או בזיון בזריקת האבנים לתוכו, אך כדי שלא תשחנתה מידותיו של המקבל, נצטוו השותה מן הבור שלא לזרוק בו אבנים.

הן הן הדברים שאמרנו: הכרת הטוב היא ענין של 'אדם', ומי שאינו שייך למדה זו - אין לו שייכות עם המין האנושי!

בספר 'שיטה מקובצת' על דברי הגמרא שהבאנו, מביא בשם הר"י מיגאש ספור מפעם על רבינו הר"ף: כאשר חלה הר"ף, היה אדם אחד שכבד אותו להשתמש בבית המרחץ הפרטי שלו לצורך בריאותו, והר"ף נהנה ממנו הרבה. גם אחרי שהחל הר"ף להחלים, עדין החזיק האדם ההוא את הר"ף בביתו בכבוד גדול כראוי וכיאות, עד שהבריא ממחלתו לגמרי.

לימים ירד אותו אדם מנכסיו, לאחר שהיה חייב חובות עצומים והנושים הקיפוהו מכל עבר. הללו תבעו ממנו למכור את בית המרחץ שברשותו ולשלם באמצעותו את חובותיו. דין התורה התגלגל ובא לפני הר"ף, כשרק שמע המשך בעמוד הבא <<

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה... אֵל יִתְרוֹ חֲתָנוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֵלֶיךָ נָא וְאִשְׁוֹבָה אֶל אַחֵי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם... וַיֹּאמְרוּ יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם" (שמות ד', י"ח)

כבר הארכנו בחובת הזהירות בבין אדם לחברו הנלמדת מפרשתנו. משה עכב את גאולת ישראל רק כדי שיוכל לבקש רשות מיתרו חמיו ללכת, ורק עד שהשתכנע כי אהרן אחיו לא יפגע מכך.

בתוך הדברים הבאנו את מה שמספרים חז"ל במדרש: "בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה', אמר לו: ריבון העולם! איני יכול, מפני שקבלני יתרו ופתח לי ביתו, ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחברו את נפשו חייב לו... אמר משה 'איני הולך אלא ברשותו', לכך כתיב: 'ויולך משה וישב אל יתרו חתנו'" (מדרש רבה שמות ד', ב').

הפרט הנלמד מכל התורה הענפה של הזהירות בבין אדם לחברו, הוא עד

היכן הוא חיובה של הכרת הטוב! מדה זו אינה רק 'מדה טובה' או 'מעלה', אלא היא אחד מהיסודות של בנין האדם.

במקום נוסף בפרשתנו, אנו מוצאים את ענין הכרת הטוב של משה רבינו. כאשר נמלט משה ממצרים והגיע למדין, הוא סייע בידי בנות יתרו להינצל מידי הרועים שהיו נוהגים לגרשן, וכשבאו

הבנות אל בית אביהן אמרו: "איש מצרי הצילנו מיד הרעים" (ב', י"ט).

חז"ל במדרש (שמות רבה א', ל"ב) אומרים על הענין כך: "וכי מצרי היה משה? אלא משל לאחד שנשכו הערוד, והיה רץ לתן רגלו במים. נתן רגלו בנהר, וראה תינוק אחד שהוא שוקע במים, שלח ידו והצילו. ואמר לו התינוק: 'אלולי אתה כבר הייתי מת', אמר לו: 'לא אני הצלתיך אלא הערוד שנשכני וברחתי ממנו - הוא הצילך!'. כך אמרו בנות יתרו למשה: 'ישר כחך שהצלתנו מיד הרועים'. אמר להן משה: 'אותו מצרי שהרגתי הציל אתכן', ולכך אמרו לאביהן 'איש מצרי', כלומר מי גרם לזה שבא אצלנו - איש מצרי שהרג".

רואים אנו עד היכן הייתה זהירותו של משה רבינו מופלגת במידת הכרת טובה. אפילו בדבר עזרתו לבנות יתרו, הוא מצא לנכון להזכיר את אותו איש מצרי רשע ומושחת, שהכה את הישראלי ועל פי דין הרגו משה, רק מחמת זאת שנתגלגלה על ידו הזכות שבא למדין וסייע בידי בנות יתרו!

בהמשך אנו רואים שגם יתרו הגוי הבין את חשיבותה של הכרת הטוב, כשנזף בבנותיו על שלא קראו למשה לבית לאכול לחם. כי מדת הכרת הטוב היא מדה המתיישבת על הדעת, היא אנושית והכרחית, וגם גוי מצד מזוג הטוב מסוגל להבין כי עליו להכיר טובה למיטיבו.

פעם נכנסתי לביתו של האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זצ"ל. באותם ימים, קדם עלותו לכהן כרבם ומנהיגם של עדת חסידי סלונים, שימש הרבי כראש הישיבה, והיה גר בשכונת עמנו בירושלים. שיחתי עם הרבי נסובה אודות ענין הכרת הטוב. בתוך הדברים הזכיר הרבי כי הקפיד תמיד להשתתף בשיחות המוסר, אותן היה משמיע רבו הגדול מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל ה'אבן האזל'.

כהקדמה לדברים, תאר הרבי בכישרון התיאור המופלא שלו, כיצד היו נראות שיחותיו של רבי איסר זלמן. צורת אמירת השיחה הייתה מעניינת ביותר: לרוב ענוותנותו, לא ראה רבי איסר זלמן את עצמו ראוי לומר שיחת

בתל אביב, שם פעל האוטובוס היחיד מהמרכז לירושלים. כדי שלא להיכשל במראות אסורים ברחובה של עיר, העדיף הרב שטיינמן לנסוע במונית. הנסיעה במונית לא הייתה הרבה יותר נוחה מהאוטובוס, ואף יקרה הרבה יותר, אך כאמור הרב שטיינמן העדיף לא להיכנס לתל-אביב אם איכא דרכא אחרינא.

מספר רבי יהודה כך: "עמדנו ברחוב 'חזון איש' והמתנו למונית, זו בוששה להגיע. לפתע עבר יהודי אחד ממוקרי תורה במכוניתו, הוא קלט בעיניו את המתנתנו, עצר ובקש לדעת מדוע אנו ממתנים, כששמע את הסיבה מהר להציע כי הוא יסיע אותנו לירושלים..."

"הרב שטיינמן סרב בכל תקף, לא הועילו כל הפצרותיו של אותו יהודי, כשהוא מבחיר שאין זו טרחה עבורו ואף הדבר משמש לו לעונג רב, אך הרב נשאר בסירובו. מאוחר יותר הוא נימק את סירובו בכך, כי ראשית אינו מעוניין להטריח מישהו בגינו, ושנית, היות ועבור טירחה כזאת הוא ידרש להכיר טובה גדולה מאד, ואינו יודע אם תהיה לו הזדמנות נכונה לעשות זאת, הוא פוחד להישאר חייב, ולכן אינו מסכים בשום פנים ואופן לקבל את טובתו". רבי יהודה גוטרמן הוסיף הסבר משלו למאורע, הסבר שמאד מתחבר עם הדברים שהזכרנו קודם. הכרת הטוב הינה מדה שנגזרת ממידות טובות ואנושיות של האדם, ככל שהאדם פחות מרגיש את עצמו, לא מחזיק טיבותא לנפשיה, כך תחושות הכרת הטוב והמחויבות שהוא חש כלפי כל מי שמיטיב עמו, גדולות בהרבה יותר.

כיצד הכיר רבי בן ציון פלמן טובה לשולחי הזמנות?

סיפור נפלא בענין הזהירות המופלגת להכיר טובה, שמעתי על הגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל, רבה של קהילת 'נחלת משה' ומגדולי מורי ההוראה בבני ברק, אשר בימי הבחרות בישיבת פוניבז' זכינו להתבשם מעט ולהחכים משעורי ההלכה הבהירים שמסר לבני הישיבה.

הייתה לו לרבי בן-ציון הנהגה מעניינת, שאת חידושי ותורתו היה כותב באופן קבוע על גבי דפי הזמנות שהוזמן באמצעותן לשמחות. במשך השנים התמלא ארון שלם באלפי הזמנות, שהיו מלאות בגבן מזן אל זן בחידושי תורה מאירים ומערכות הלכה מפיקות נגה. חלקם ראו אור עולם בסדרת הספרים הנודעים 'שלמי תודה'.

בימי השבעה לאחר הסתלקותו, שמעתי מבניו את פשר הענין המסקרן, כפי ששמעו מפיו בהזמנות מסויימת: היה זה כאשר הציע לו אחד התלמידים, כי מוכן הוא לקנות בעבורו מחברות גדולות ומסודרות, בהן יוכל לכתוב את חידושי התורה שלו, באופן נאה ומרחיב את הדעת. רבי בן ציון דחה את ההצעה, והסבירו לענין היה אמירה מאלפת בענינה של הכרת הטוב:

"וכי נדמה לך שחסרים לי דפים?", שאל רבי בן ציון בנועם. "במכוון אני כותב על דפים אלו. אנשים רהי טורחים ושולחים לי הזמנות, אך מה אעשה ואין עתוטי בידי להשתתף בשמחות של כולם. אני מוכרח ללמוד, ואין לי זמן פנוי להגיע לכל שמחה שהנני מוזמן אליה, ואף לא להשיב אגרות 'מזל טוב' לכל שולח. לכל הפחות אני מקדיש את זכות למוד התורה והחידושים שאני כותב על גבי ההזמנה ששלחו, להצלחת בני הזוג ובעלי השמחה! בכך אני משיב מעט 'הכרת הטוב' על ההתחשבות שלהם להזמין אותי לשמחה...". מפליא ביותר!

התמונה ופשרה

ישנה תמונה מפורסמת בה נראה המשגיח, הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו', מניח כוס חלב בפני חתול. כשאבי מורי שליט"א נתקל בתמונה זו, טרח וברר אצל ותיקי תלמידיו של רבי אליהו, מה עומד מאחורי התמונה המפליאה הזו - וכי רבי אליהו ראה מחובתו להאכיל חתולים?

התשובה שקבל מפעימה.

לפני שבנו את בניין הישיבה ואגפי הפנימיה בישיבת 'כפר חסידים', היו הבחורים ישינים בצריפים. הם סבלו שם ממכה קשה של עכברים, שהגיעו לכל פינה, הזיקו והציקו רבות. מישהו חשב על פתרון והביא למקום חתול שישהה במתחם וירחיק את העכברים.

כאשר בנו את בנין הישיבה וכבר לא היה צורך בחתול - רצו האחראים לשלוח אותו לנפשו. הדבר חרה היטב לרבי אליהו: "היכן הכרת הטוב?", שאל בכאב. הוא מיד טרח ללכת ולהביא כוס חלב והניחה בפני החתול. דקות אחדות עמד שם המשגיח לדאוג שהוא שותה כראוי, מבלי שתתהפך הכוס בפניו...

תלמיד שעבר במקום רץ להביא מצלמה, כדי להנציח את ה'מעמד' המיוחד, וכך השתמרה בידינו עדות עד היכן מגיעה חובת 'הכרת הטוב'!...

(מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'אוצרותיהם אמלא')

במה המדבר אמר מיד: "לא אדון ולא אורה במרחץ הזה, לא במכר ולא בשומא ולא בשום דבר המתייחד בו, לפי שנהנית ממנו!..."

הר"י מיגאש התבטא על כך בהתפעלות: "אם בדומם שאין לו הרגשה כן, כל שכן וקל וחומר בבני אדם המרגישים בהיזק ובתועלת, שיהיה זה שנאו לעשות כן, והעושה יוצא משורת המוסר ודרך ארץ".

מי שנהג להקפיד על כך הלכה למעשה, היה הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. ספורים מפעמים רבים סופרו על מדת הכרת הטוב המופלאה שלו, שנבעה מתוך גדלותו העצומה בבין אדם לחברו ובמידת החסד. נזכיר ספור אחד שמובא בהקדמת הספר 'אשא עיני', שנכתב על ידי בניו של הרב הגאון רבי שמעון אליעזר זוסמן-סופר זצ"ל:

הבנים מספרים כי פעם כששהה אביהם מחוץ לביתו בעיר מרוחקת, הוא נכנס לחנות המכולת וקנה דבר שלא היה כל כך נחוץ לו באותה שעה. כששאלו אותו מדוע קנה את זה שם, אם אפשר לקנות זאת סמוך לבית, השיב להם כך: "דבר זה למדתי מרבי אריה לוי. באחד מימי חל המועד פגשתי אותו בשכונת 'מין משה', כשבא לביקור חג בבית מחותנו רב השכונה, הגאון הצדיק רבי שרגא פייבל פראנק זצ"ל. ליוויתי אותו בדרכו ושוחחנו בדברי תורה. בדרך הילוכנו, נכנס רבי אריה לחנות מכולת סמוכה וקנה קופסת גפרורים.

"כשראה את תמיהתי, אמר לי רבי אריה: 'באמת אין אני זקוק עכשיו לקופסת גפרורים. אבל אדם צריך ליהנות את תושבי המקום בו הוא מתארח משום הכרת הטוב, ולכן קניתי את הגפרורים'..."

"והרי הוא נתן לי את כסותו להתחמם בו"

ספר לי הגאון רבי יצחק זלזניק זצ"ל, אחד מחשובי מרביצי התורה בדורנו, כי לפני עשרות שנים ראה אחד התלמידים את מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, כשהוא מתהלך רגלית מחוץ לבני ברק, והיה ניכר בו כי הוא ממחר להגיע למקום מסויים. לשאלת התלמיד, סיפר לו הרב שך כי הוא כעת בדרכו לגבעתיים להלווית יהודי יקר, שהכירו עוד בהיותו בחור בישיבת סלבודקה; אולם היות ואין לו פרוטה בכיסו, מתוך שהיה שרוי באותם ימים בעניות ודחוקות רבה - לא הייתה לו בררה אלא לצעוד רגלית...

תמה התלמיד בפני הרב שך: "מדוע טטרחו עד כדי כך ללכת להלווייתו של אדם שהכרתם לפני שנים כה רבות, ועוד רגלית?". השיב לו הרב שך תשובה מאלפת המגלה מושגים במידת 'הכרת הטוב': "בבחרות, בימים בהם למדתי בישיבת סלבודקה, הייתי הולך רגלית ללון בלילות בעיר קובנא הסמוכה. המנוח הזה, שהנני כעת בדרך להלווייתו, היה נותן לי את מעילו כדי שאתכסה בו בדרכי לקובנא".

"וכי קלה בעיניך מידת הכרת הטוב?!..." - התפלא הרב שך.

זכורני כי לפני שנים, הגיע מרן הרב שך למסור 'שיעור כללי' בהיכל ישיבת 'אהל שמעון' ערלוי, בשכונת קטמון בירושלים. דבר בואו עורר בשעתו הדים רבים והתרגשות גדולה, שכן הרב שך כבר עבר אז את גיל הגבורות, ומעט למסור שיעורים בהיכלי התורה והישיבות.

שמעתי מבני משפחתו של גאב"ד ערלוי, הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, כי סיבת טרחתו של הרב שך בגיל כה מפלג למסירת שיעור בישיבת ערלוי - נעוצה בסיבת הקפדתו המיוחדת על ענין 'הכרת הטוב'. ומעשה שהיה כך היה: בשנת תשל"ג, התעוררה הפרשה הידועה של אותו "רב" שהתיר ממזורים לבוא בקהל. מרן הרב שך יצא בראש גדולי ופוסקי הדור בחרב ובחנית כנגדו, ועמד בפרץ לעצור את המגמה הפסולה, לטמא את כרם בית ישראל.

גאב"ד ערלוי זצ"ל, כחיל נאמן במערכות קודש, אף במלחמת מצווה זו חגר בעוז מתניו, ונכנס ובא בבתי גדולי ישראל והאדמו"רים, להביא את הנתונים בפניהם ולעוררם על חומרת העניין. בכך גרם לכמה רבנים ויושבי על מדין להצטרף למאבק חשוב זה, על עתיד טהרת יחוסן של ישראל. לכן, כאשר התבקש הרב שך על ידו למסור שיעור כללי בישיבתו - נאות למרות חולשתו, כהכרת הטוב על סיועו להצלחת המערכה ההיא!

הסירוב לקבל טובה כשלא תהיה הזדמנות להשיב עליה

ספור מאלף פורסם לאחרונה מפי הגאון הצדיק רבי יהודה גוטרמן שליט"א, משגיח ישיבת פוניבז' לצעירים, אודות מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, לו היה עד לפני כיוכל שנים:

באחד הימים נישא בירושלים יהודי גלמוד, אחד מפליטי חרב, שהייתה לו היכרות כלשהי עם הרב שטיינמן. הרב רצה מאד להשתתף בשמחתו של אותו יהודי כדי לשמח אותו, וניגש אל רבי יהודה גוטרמן - שגם לו הייתה הכרות עם בעל השמחה, וסיכמו לנסוע בצוותא לחתונה בירושלים. באותן שנים כדי לנסוע באוטובוס לירושלים, נדרש לנסוע לתחנה מרכזית

נהג המשאית ניסה לעשות הכל. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכח, וגם צרם את האווירה בצפצוף צורמני במיוחד. אפס, המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים, בשעה שהולך הרגל כבר היה מוטל על הקרקע...

"ספר התהלים נראה בהתאם לכמות התקוות שתלו בו..."

את הכביש. הוא הביט כה וכה, המשאית נראתה רחוקה, והוא ירד מהמדרכה... באותן שניות בדיוק, נהג המשאית ניסה לעשות הכל. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכח, וגם צרם את האווירה בצפצוף צורמני במיוחד. אפס, המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים, בשעה שהולך הרגל כבר היה מוטל על הקרקע...

לרגע הייתה דממה זועקת, ומיד אחר כך קול סירנות החריד את השכונה. כוחות ההצלה שעטו למקום, גוררים בעקבותיהם קהל סקרנים שהתגודד מסביב. האב, דמות מוכרת בשכונה, היה שכוב על הרצפה מחוסר הכרה, מגבעתו עפה למרחקים ורסיסי משקפיו מוטלים סביבו. את פניו - או את מה שנותר מהן - רצוי שלא לתאר...

בינתיים בשכונה, בני הבית, השכנים והמכרים הרבים לא ידעו נפשם מהלם ותדהמה. האיש הוא יהודי מוכר, אב למשפחה ברוכה, אדם צעיר ונמרץ בשיא חייו ופריחתו. 'לא ייאמן מה יכול לקרות בשניה אחת', אמרו לעצמם, בהמתנה מורטת עצבים לתשובות מבית החולים... בשעות הערב, התבהרה התמונה חלקית. הוא שרד את הפגיעה, אם ניתן לכנות פגיעה אנושה במילה 'שרד'. נכון לאותם רגעים, הוא מורדם ומונשם במחלקת טיפול נמרץ, והרופאים רחוקים מלהעניק לו סיכויים חיוביים...

ימי חג הפסח עברו על בני המשפחה והמכרים בחרדה מתמשכת. "זה יסתיים בכל רגע", קבעו הרופאים שוב ושוב, "אין לו באמת סיכוי לחיות. כרגע הוא שורד איכשהו, אבל השעות שלו מוגבלות. אין דבר כזה לצאת על שתי רגליים מפגיעה כזאת, שיהיה ברור!", אמרו, משביתים כל זיק של תקווה... העובדות היו בצד של הרופאים, לחלוטין. המוח לא תפקד, גם לא הלב. המכשירים הם אלו שהחיו אותו, אף שהיה מוטל על המיטה מחוסר תזוזה ומרוסק איברים. לא היו סיכויים להציל אותו, ואפילו בקרב בני המשפחה - כבר כבה ניצוץ התקווה...

שמונה ילדים נותרו בבית, ואמא מתמודדת בגבורה. הימים קשים ומייסרים, הלילות מסייטים ומפחידים. כל צלצול טלפון מקפיץ מהמקום, כל אוושת עלה מניעה את הלב בחרדה. מה ניתן לעשות?

לא ניתן לתאר את המתח והלחץ של בני המשפחה באותם ימים קשים, שהיתה נחלת כל המשפחה המורחבת וכמובן של אביו של הפצוע האנוש, יהודי יקר בשם הרב יצחק שוורץ הי"ו, מפיו שמענו את הסיפור ובהזדמנות זו נודה לו על כך. "ידענו שאין כל סיכוי", משחזר האב, "היינו אובדי עצות. מחד גיסא - הוא חי, מאידך גיסא - מיום ליום הסיכויים שלו לשוב אלינו הולכים ופוחתים..."

מבצע חובק עולם

הרב שוורץ ממשיך: "הבנו שאם כל הרופאים לא נותנים סיכויים, אם בדרך הטבע אין כל מוצא, זה בדיוק הרגע בו התפילות שלנו יכולות להציל את המצב, אם נאמין בהן, שרק הן יכולות לשנות את רוע הגזירה..."

מאותו יום הפך בית משפחת שוורץ לחדר פיקוד אחד גדול, על מבצע תפילה ענקי וחובק עולם. האם, רעייתו של הפצוע, יצאה בקריאה נרגשת: "בעלי, אב לשמונה ילדים, נפצע אנושות בתאונת דרכים, ולדברי הרופאים הוא חסר סיכוי. אחינו בני ישראל! אנא הקדישו מספר דקות לפרקי תהלים

המשך בעמוד הבא <<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"יתעל שועתם אל האלקים מן העבדה" (שמות ב', כ"ג)

בפרשת שבוע זה, אנו עדים לפעם הראשונה בה עם ישראל החל בדרך הארוכה הנקראת 'גלות', היא גלות שעבוד מצרים. בעולם של ימינו, קשה להאמין כי עם בסדר גודל של כמה מיליוני אנשים, היו משועבדים מאות שנים לעם אחר, עובדים למענו וחסרי כל חרות ויכולת להתנתק ולהשתחרר.

העם הזה היינו אנחנו, בני ישראל. המצרים השתעבדו בנו ללא רחמים, וגזרו עלינו את הקשות שבגזירות: הריגת כל זכר נולד, עבודה בפרך לילות כימים, שיבוץ תינוקות חיים במקום לבנים בקירות הבתים, וכדומה...

השנים חולפות, העולם שותק. הזמן אינו עוצר מלכת, איש אינו מעיף מבט על העם המשועבד, הנאנק, הסובל כל כך. המצב הזה היה יכול להימשך לנצח, כי איש לא יכול היה לעצור את השלטון הרודני של פרעה, איש לא יכול היה להתקומם כנגדו. לעם ישראל לא היה כל סיכוי להתנגד לגזירות המוטלות על ראשם חדשות לבקרים, ואף אחד מבחוץ לא חשב להושיט עזרה...

הכל סגור, חשוך, אפל. אין סיכוי לצאת, אין סיכוי להינצל. גלות מצרים סוגרת מכל עבר, ובכל יום החושך רק מתגבר - - -

בהזדמנות הראשונה כשמת מלך מצרים והייתה הפוגה קלה, תפסו בני ישראל אומנות אבותיהם בידיהם. "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו" - לא רק אנחנו, לא קיטרו, גם לא התלוננו. הם פשוט זעקו, התפללו, התחננו... "ותעל שועתם אל האלקים" - תפילתם עלתה, תחינתם התקבלה. בני ישראל זועקים, ואביהם שומע ומאזין תפילת כל פה. למה? כי הייתה זו זעקה מן העבודה - מעומק הבור, מתוך הלחץ, מעמקי התהום, מתוך העבודה והשעבוד והסבל הנוראיים, שאין להם כל פתרון או סיכוי, מלבד אותה תפילה מעומק הלב...

כל יהודי, שלוש פעמים ביום, פונה בתפילה לבורא עולם. הוא מבקש, מתפלל, לפעמים בכוונה גדולה. אבל מי שרוצה ששוועתו תישמע ולבטח תתקבל, מי שחפץ שתפילתו תגיע עד כסא הכבוד ותיענה ברצון, צריך להתפלל מתוך הבנה כי אין לו כל סיכוי או פתרון, אין כל אפשרות אחרת ואין מי שיעזור לו, זולת אבא שבשמים שמאזין לו עכשיו...

כשיהודי נושא עיניים לשמים וזועק: 'אבא, אין לי דרך אחרת ורק אתה יכול להציל אותי', כשיהודי ניגש להתפלל מתוך הבנה שרק התפילה יכולה להציל את מצבו, כשיהודי פותח את הסידור מתוך הפנמה שהתפילה היא הכלי היחיד העומד לרשותו לפתרון מצוקתו - התפילה הזו עולה, מתקבלת, וגם נענית... התפילה אינה אחת מתוך מכלול אפשרויות פתרון, גם לא דרך אחת מני דרכים רבות להגיע ליישוב משבר. אם רוצים שתפילה תתקבל, אם רוצים שתחינה תיענה, צריך להטיל עליה את כובד המשקל, להבין ולהפנים שהתפילה היא המוצא האחד והיחיד, הדרך הבלעדית לזכות בישועה!

...

היה זה לפני כארבע שנים, יומיים לפני חג הפסח תשע"ב, ברחוב סואן בטבורה של עיר מפורסמת. משאית כבדת משקל ירדה במורד הרחוב במהירות רבה, בדיוק בשעה בה יהודי יקר, אב לשמונה ילדים, ירד מביתו ופנה לחצות

החולים?". "אוי ואבוי", אמר הפרופסור, "כנראה אדוני לא הבין את מצבו לאשורו. הטיפולים טובים לאנשים שהמחלה מקננת בהם, אבל עוד לא השתלטה לחלוטין. אתה במצב אחר, לצערי, מצבך חסר סיכוי - הגוף מלא בגרורות, אין מערכת אחת שלא נפגעה, אין מה לעשות! ההבדל ברור?". בקושי רב, התרצה הפרופסור לתת לו הפניה לטיפולים. "אם כל כך בוער לך - קח, שיהיה, אבל תדע שאין לך כל סיכוי!", אמר שוב את המילים הנוראיות, חתם את המסמכים ושילח את ר' משה לדרכו... כשחזר הביתה, ר' משה כבר לא היה אותו אדם שיצא ממנו. גוו נכפף באחת, החיוך שכל כך מזוהה עמו נמחה. מילותיו של הרופא הלמו באוזניו שוב ושוב: "אתה חסר סיכוי, בכל רגע נתון אתה אמור לקרוס..."

ראשית, קרא לרעייתו והודיעה על החדשות הקשות והמרעישות. אחר כך, החליט לנסות, ופנה לטיפולים. כך חלפו להם שבעה חודשים... אחרי שבעה חודשים, ערב אחד, התייצב ר' משה במרפאתו של פרופסור גלבוט בחיך רחב, בלי לקבוע תור. "אני צריך רק לומר תודה לפרופסור", אמר למזכירה, והראה את זר הפרחים הנאה שהביא באמתחתו...

היא התרצתה מיד, ולפני התור הבא נכנס ר' משה. הוא הניח על שולחן הפרופסור את זר הפרחים הגדול, ואמר בקול ברור וצלול: "באתי להגיד לך תודה, אדוני הפרופסור". לקח לפרופסור כמה דקות, להעלות את התיק הרפואי של העומד מולו. הכל צף ועלה מתוך המחשב, הצילומים המרשימים מלפני יותר מחצי שנה, כמו גם הצילומים העדכניים מלפני יומיים. בתווך, ערימה אינסופית של מסמכים ומרשמים, צילומים והפניות...

"זה לא אותו אחד", לחש הפרופסור ברטט, "זה לא יתכן, זה פשוט לא יתכן. לפני שבעה חודשים היית גמור, חסר סיכוי. אתה זה משה ר.?! זה פשוט לא יתכן!". "כן, זה אני", אמר ר' משה בחיך מתרחב, "אני כאן לומר לך תודה, ולספר לך איך זה יתכן...". הפעם, פרופסור גלבוט המופתע עבר לצד המקשיב, ור' משה עמד בצד הנואם:

'דווקא כשאין סיכוי!'

"אני חייב לך תודה ענקית, ענקית. כשהייתי כאן לפני שבעה חודשים, אמרת לי שאין כל סיכוי. מי יודע אם הייתי ניצל לולא המילים הללו... כשאמרת שאין סיכוי, הבנתי שנתורה רק דרך אחת. הגעתי הביתה, והחל מאותו ערב, כל יום ויום ולפעמים כמה פעמים ביום, התפללתי לבורא עולם. אמרתי לו 'אבא שבשמים, אני יודע שאין לי סיכוי, רק אם תשמע תפילתי ותעניק לי חיים...'".

"החלטתי ללכת לטיפולים, כדי לעשות את מה שאני יכול, למרות שהרפואה קובעת שאין לי סיכויים בכלל. בכל הזדמנות נשאתי עיניי שוב לשמים, וסיפרתי לבורא עולם על משפחתי המורחבת הזקוקה לאבא בריא, על ילדי שמישהו צריך לחתן אותם, ועל החיים שלי שעוד צעירים מדי מכדי להיגדע בפתע פתאום... אמרתי לבורא עולם שאני יודע שאין סיכוי, כי כל הרופאים כל כך משוכנעים בכך. 'רק אתה, אבא גדול, רק אתה, רופא כל בשר, רק אתה הנותן חיים לכל חי - יכול להפוך את ההחלטה. הם בעצמם לא מאמינים בהקרנות, הם בעצמם לא חושבים שכל טיפול יועיל ולו במשהו. רק אתה בורא עולם יכול להציל את המצב...".

"חלפו שבעה חודשים מאז", אמר ר' משה בהתרגשות עצומה, 'ואבא הגדול הוכיח שכשפונים אליו וסומכים רק עליו - הוא יכול הכל. אתמול, כששוחחתי עם המכתב המבשר שהמחלה מאחורי, חשבת איך זכיתי לזה, והגעתי למסקנה שבזכותך!'. "

"בזכותי?! - פרופסור גלבוט עיגל עיניו בהפתעה, "מה פה בזכותי? הרי אני הייתי נגד כל הטיפול וחשבת שאין סיכוי?". "בדיוק לכן", השיב ר' משה בחיך, "כי זה שאתה אמרת שאין סיכוי, גרם לי להתפלל כמו שצריך, מתוך הבנה שרק בורא עולם יכול להציל אותי במצב הזה! בגלל שקבעת שאין כל דרך להינצל - זה גרם לי לשאת תחינה מעומק הלב, מתוך הפנמה שרק בורא עולם יכול להציל אותי. עכשיו אתה מבין למה מגיעה לך התודה? - פשוט, כי ייאשת אותי וגרמת לי להתפלל בצורה הנכונה, בצורה שעובדת, ואם אני פה - זו בדיוק הראיה!", חתם ר' משה, ונפרד מפרופסור גלבוט בידידות...

זה הסיפור שטלטל את נפשו של הרב שוורץ באותם ימי מתח, והעניק חיזוק וביטחון ואור בקצה המנהרה. "מהסיפור הזה למדתי", הוא אומר בחיך, "שדווקא אם מבינים שאין כל סיכוי, דווקא כשסומכים אך ורק על כח התפילה ולא על שום דבר אחר - דווקא אז התפילה פועלת ומצליחה, ופותחת שערים!". כי כשאדם יודע שרק התפילה תציל אותו, היא פותחת עבורו שערי שמים. כשאדם מתפלל מתוך הבנה והפנמה שאין כל מוצא אחר - התפילה אכן פותחת לו מוצא חדש. כשאדם שופך שיחו לפני בורא עולם

המשך בעמוד הבא <<

מעומק הלב עבור... בן... כי רק בורא עולם יכול להציל אותנו כעת!". בקשתה הוקלטה, נכתבה, הושמעה ופורסמה. בבית הכנסת השכונתי ובבית המשפחה נערכו משמרות של תפילה ותחנונים, בלי להסתיר את האמת המרה - שלדברי הרופאים, הפצוע דנו הוא חסר סיכוי. אך דווקא לכן, דווקא לכן! בני המשפחה, אולי למותר לציין, זנחו את כל עיסוקיהם. רק לקרוע שערי שמים, לא היה להם פנאי לשום דבר נוסף. במאבק על חייו האבודים של האב, הם סירבו להתייאש ובחרו להיאבק בתפילות בוקעות רקיעים... ביום ל"ג בעומר, חודש וכמה ימים אחרי הפציעה, הגיע המבצע לשיאו. ביום בו מאות אלפי יהודים עולים מירונה לשפוך צקון לחשם על ציון הרשב"י, קידמו את פניהם אלפי מודעות ענק, המתחננות לומר פרק תהלים או שניים לרפואת האב הפצוע. כל מי שעלה מירונה נתקל במודעות, ומי שנתקל בהן - לא נשאר אדיש.

'אנא העתירו בתפילה', נכתב במודעות, 'למען... בן... אב לשמונה ילדים שנפצעו אנושות בתאונה ומאז הוא מחוסר הכרה, והסיכוי היחיד הוא בתפילתכם!' לטובת הענין, נפרשו גם עשרות מתנדבים ברחבי מירון, שחילקו פתקים ובהם שם הפצוע ותחינה 'לא לוותר', ושכל יהודי יקדיש עבורו מספר דקות של תפילה, כי זה סיכוי היחיד!

שלושה ימים אחרי ל"ג בעומר, בכ"א באייר תשע"ב, שוחרר הפצוע ממחלקת טיפול נמרץ והועבר לשיקום נשימתי. למרות הבשורה שבכך, גם אנשי השיקום הנשימתי לא היו אופטימיים. "לכאן מביאים אנשים חיים שרוצים לחזור לנשום, ולא מתים שעדיין נושמים לעוד מספר ימים", אמרו הרופאים עם כניסתו למחלקה, מסרבים להאמין בסיכוי...

מבצע התפילות לא פסק לרגע, אלא הלך והעצים. הבשורות המעודדות הפיחו רוח חיים חדשה במתפללים, כי עוד לא אפסה תקווה, ובעזרת עוד ועוד תפילות, לבסוף יזכה הפצוע להלך על שתי רגליו...

וכך בדיוק קרה. תקופה קצרה אחר כך, בעיניים דומעות מהתרגשות והודאה, השתחרר הפצוע מבית החולים. הולך על שתי רגליו, מתפקד כמעט כרגיל, אבא לשמונה ילדים במשרה מלאה, כפי שהיה עד לרגע התאונה...

עין לא נותרה יבשה, כשנאם הפצוע בסעודת הודאה שהוכנה לכבודו, והעיד: "הרופאים בטיפול נמרץ טוענים שלא יתכן שאני זה שנפצתי באותה תאונה מחרידה. אחד מהם סיפר לי שלמעשה הייתי רגל

וחצי כבר בעולם האמת. התפילות הצילו את חיי!", סיכם בהתרגשות רבה... לאחר שנודע דבר הנס, היה ברור כי טמון כאן מסר חזק במיוחד. כשפצוע אנושות משתחרר מבית החולים בתוך מספר חודשים, כשהתחזיות הרפואיות מתבדות בעוצמה כזו, זו בהחלט סיבה להתבוננות. מנין לקחו בני המשפחה את הכוחות? מה גרם להם להשקיע את כל המאמצים במבצע תפילה כזה? הרב יצחק שוורץ ניאות לשתף אותנו, ומגלה במה נזכר בימים הקשים ביותר כשבנו מוטל על ערש דווי בין חיים למוות. הוא חושף את הסיפור המטלטל שהעניק את התמרץ למבצע התפילות אדיר המימדים, את הסיפור ששמע קודם לכן והניע את התפילה והתקווה...

זר פרחים לפרופ' גלבוט

ר' משה נקרא לו, ליהודי בגיל העמידה שהחל זה עתה לחתן את ילדיו. הוא מנהל שגרת חיים רגילה ומבורכת, המופרת מדי פעם רק בשמחות משפחתיות צוהלות... ואז, בלי שום הכנה, הוא נקרא בבהילות לחדרו של פרופסור גלבוט. "עשית לפני כחודשיים בדיקות מקיפות לגיל חמישים", פתח הפרופסור, "מעשה חכם וטוב מאוד. אלא שהתוצאות טובות קצת פחות". פרופסור גלבוט העלה על המחשב את הצילומים הקשים, וגם ר' משה יכול היה להבחין בנקל בגידול הממאיר, ובגרורות שצמחו מסביבו. הפרופסור שתק, נותן לר' משה לעכל את המידע המחרדי, ואחר כך אמר: "אין לי מה להוסיף. שלום ורפואה שלימה", חתם במבוכה...

ר' משה נותר לשבת, לא מבין כלום. אחרי כמה דקות התאוששות, שאל ר' משה: "הרי יש טיפולים, יש הקרנות, יש מה לעשות. שמעתי על אנשים שחלו ויצאו מזה. למה אתה לא ממליץ על טיפול? למה אתה לא מפנה לבית

"אני חייב לך תודה ענקית, ענקית. כשהייתי כאן לפני שבעה חודשים, אמרת לי שאין כל סיכוי. מי יודע אם הייתי ניצל לולא המילים הללו... כשאמרת שאין סיכוי, הבנתי שנתורה רק דרך אחת

בהיוולד להם בן בשעה טובה ומוצלחת, הביע הבעל את רצונו להעניק לרך הילוד שם יהודי מקורי, בו הוכתרו אבותינו ואבות - אבותינו מיום היותם לגוי, האשה, לעומת זאת, התנגדה, ודרשה לתת לילד שם 'מודרני'

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על הוויכוח שהוכרע בדרך פלא

לקראת האירוע, ובדרך הם מבחינים במודעות התלויות ברחובות, הקוראות לציבור להשתתף בהילולא לזכרו של רבי אלימלך מליז'ענסק. כיון שזה עתה נכנסו אל תוך עולם התורה, לא הכירו שניהם את המושג המקודש 'נועם אלימלך', אולם משראתה האשה את השם 'אלימלך' מתנוסס על המודעות צמוד לשם 'נועם', מצא חן בעיניה, והציעה לבעלה להוסיף לבנם את השם 'אלימלך' ליד השם 'נועם'...

גם בעיני הבעל מצא חן השם הזה, והוא הסכים, ושוב - מבלי שידע שיש קשר בין שני השמות הללו, נועם ואלימלך.

על מבועי התורה

משהגיעו בברית לויקרא שמו בישראל, הכריז הבעל: 'נועם אלימלך', ועל פני הכל ניכרה הפתעה מרובה מה'המצאה המקורית' והמקודשת, לקרוא לתינוק על שמו של ה'נועם אלימלך', הלא הוא הרבי, רבי אלימלך מליז'ענסק, למרות שההורים כאמור לא התכוונו לכך...

או-אז נתוודעו הבעל והאשה למושג זה, והחליטו ללמוד בבית בצוותא את הספר 'נועם אלימלך', ולימוד זה העניק לשניהם חיזוק רב ביהדות ובקיום המצוות.

הילד עצמו, נועם אלימלך, גדל על מבועי התורה והיראה, והעובדה שהוא נקרא בשמו של אחד מרועי החסידות, תעניק לבטח גם לו שפע של קדושה.

מה למדנו? - שעל הכל אפשר וצריך להתפלל! יש לך בעיה עם אשתך בענין השם? עמוד והתפלל. שא עיניך השמימה, ובקש ממי שהכל בידו שיעזור לך, שייתן לך את העצה הנכונה!

ושנית, בשום אופן לא כדאי לעורר מריבות ומהומות בבית. אם נלך בדרך של הארת-פנים וקירבה, ונוכיח שאנחנו מוכנים להסכים לדעתו של הצד השני, יאירו לנו מלעילא את דרכנו ונתיבותינו, ויוליכנו בדרך הישר.

(מתוך 'שמחה בבית' - משיחותיו של הרב יצחק זילברשטיין,

בעריכת ר' משה מיכאל צורן)

"ואלה שמות" (בראשית א', א')

הגיע אלינו סיפור מופלא, וממנו אפשר ללמוד כיצד יש להתנהג בבית, בעת שמתעורר ויכוח בין בני-זוג.

המדובר היה בבני-זוג שהתקרבו ליהדות, כאשר הבעל היה כבר בדרגה גבוהה יותר, ואילו האשה נותרה מעט מאחור. והנה, בהיוולד להם בן בשעה טובה ומוצלחת, הביע הבעל את רצונו להעניק לרך הילוד שם יהודי מקורי, בו הוכתרו אבותינו ואבות-אבותינו מיום היותם לגוי, בבחינת 'שמי ושם אבות'. האשה, לעומת זאת, התנגדה, ודרשה לתת לילד שם 'מודרני'.

ככל שהתקרבו מועד הברית, הלך הוויכוח והחריף, ושני הצדדים לא הגיעו להסכמה. הבעל, שלבד מהיותו ירא שמים, היה גם איש חכם, החליט לא לפתוח במריבה בנושא זה.

ביום שלפני הברית, הוא שאל את אשתו איזה שם היא רוצה לתת לבנם, וזו השיבה שהשם שבחרה בו הוא 'נועם'. הבעל לא היה מרוצה, אך כאמור גמלה בלבו החלטה לא לעורר מדנים בנושא זה.

מקורות ליבו

הוא התפלל אל הקב"ה מקירות ליבו, שיסייע בידו להיחלץ מן המצב אליו נקלע, ובינתיים החליט לבקש מאשתו להצמיד שם נוסף, כזה המקובל מדורי דורות, ליד השם שהיא בחרה בו. כיון שראתה שבעלה בא לקראתה, נענתה גם היא לבקשתו זו. בלילה שלפני הברית יצאו השניים לסדר כמה דברים

<< המשך מעמוד קודם

אל חדרו של בעל ה'חפץ חיים' זי"ע נכנס יהודי, והחל שופך שיחו בכאב על צרה שעלתה במעונו. "רבינו!", התייפח בדמעות, "כזו צרה עלתה בחלוני, ואני אובד עצות. מה אוכל לעשות?".

ה'חפץ חיים' האזין בהשתתפות ובהבנה, ואחר נענה על אתר: "ליהודי יש מה לעשות! האם הרמת עיניים לאבא שבשמיים? האם פנית אליו בתפילה ובקשה שיושיע אותך מצרתך?".

"בוודאי", השיב היהודי בנימה בוטחת, "מדי יום אני מרבה בפרקי תהלים לישועתי, ועדיין לא נושעת...!", הוציא היהודי את ספר התהלים מכיסו, כהוכחה לתפילתו התמידית...

הביט ה'חפץ חיים' בספר התהלים, וקם ממקומו. הוא ניגש לפינת החדר והביא ספר תהלים קטן ומקומט, מצהיב מיושן ולח מדמעות. "ראה בני כיצד מתפללים", אמר ה'חפץ חיים', "ספר התהלים שלך נראה חדש מדי, ישר מדי, נקי מדי. לא נראה שתולים בו תקוות רבות... ראה נא את ספר התהלים של אמי, שהכניסה לתוך הספר את דמעותיה ושאיופותיה, בקשותיה ותחינותיה, וספר התהלים נראה בהתאם לכמות התקוות שתלו בו..."

כי אין די לומר את המילים. התפילה היא המקום לנקו אליו את כל התקוות והבקשות, מתוך אמונה שבכח התפילה בלבד ימלא השם כל משאלותינו לטובה!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' הרב קובלסקי)

בידיעה שרק הוא יכול לעוזרו - הקב"ה עונה לכל אשר יקראוהו באמת, אבל באמת!

זו לא רק תפילה על פצוע נטול סיכוי, או על חולה שאין לו תקוה. לכל מצוקה קטנה שלנו, או אלופים בלהציע פתרונות, כשלא צדן מגיעה, כמובן, התפילה. אך כדי שהקב"ה יפתח עבורנו את השערים, צריך להפוך את הסדר: לומר לבורא עולם: 'אין לי פיתרון, רק אתה יכול!'. לשאת תפילה כי אין כל תקוה בלעדיה, רק חנון ורחום יכול לשנות את רוע הגזירה. לזעוק מקירות הלב שבאמת אין מוצא, רק ריבונו של עולם יכול לשנות את התמונה!

כשאדם יודע שהתפילה היא המפתח לחייו ומפנים שהשחרית שהוא מתפלל עכשיו - היא הדרך היחידה לזכות ביום פורה בלימודים או מוצלח בעסקים, כשיהודי מתחיל 'שמונה עשרה', בתחושה כי הרגעים הקרובים קריטיים ומשמעותיים, כי הם יכולים להביא בכנפיהם את ההצלחה בחינוך ילדיו או את הצלחת הטיפול הרפואי המורכב - אין צורך להזכירו לנתק את הטלפון הנייד, כי הוא מתנתק מעצמו ברגעים כה קריטיים, הראש מתרכז מעצמו בגלל גודל השעה, הוא מכוון ומתמקד בתפילה כי היא כה דרמטית לחייו! אם ניגש כך לכל תפילת שמונה עשרה, אם זו תהא תחושתנו לפני כל פתיחת ספר התהלים, ברור שנכוון, ברור שנתלהב, ברור שליבנו יישפך ומעינו יהמו בתחנונים. ואם כך יקרה - שומע תפילת כל פה יקבל תפילותינו ברחמים וברצון, ויפתח לנו שערי שמים לישועות ונחמות!

ספר התהלים שמוכיח...

אשה שאמרה לדיין: "המנעל של אבי היה חשוב יותר מכל משפחתך"

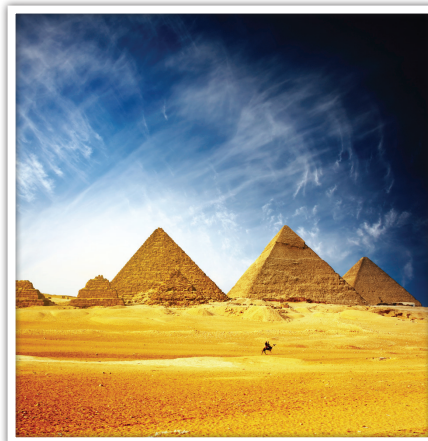
של תלמידי חכמים, ואבי האשה נודע אשר הוא אדם כשר הולך בתום, לא רב יתקרי ולא חכים יתקרי, כי אם מלמד תינוקות, והחכם כששמע דברי האשה העזה פניה ותאמר לו בדברים הללו נדה. הסכסוך הגיע לבריור אצל המהריט"ץ, והוא קבע שהנידוי תקף, למרות שלא היה בדבריה של האשה משום עלבון, שהרי דווקא חליצת נעל היא דרך כבוד, וכך הוא אומר: אפילו יהיה אביה גדול מכל בני קדם לא תהיה תפארת האיש הגדול ההוא בעבור נעלים, מי לנו גדול ממשה רבן של כל הנביאים, שנאמר לו 'של נעלך מעל רגלך', ע"כ.

"ישל נעליך מעל רגליך" (שמות ג, ה) בשו"ת מהריט"ץ (ח"א סי' לט) מסופר על סכסוך שפרץ לפני כארבע מאות שנה, כנראה בעיר צפת, בין אישה אחת ובין אחד מרבני הקהילה. במהלך הסכסוך הטיחה האישה דברים ברב ואמרה שחשיבותו פחותה מנעלו של אביה. בתגובה הטיל עליה אותו רב חרם ונידוי. וזה לשון הסיפור: חכם אחד ואשה נפל ביניהם דין ודברים, ומתוך הדברים פצתה האשה את פיה ואמרה 'המנעל של אבי היה חשוב יותר מכל משפחתך'. ונודע בשערים משפחת החכם שהייתה מיוחסת משפחת רם, מהם חכמים ואנשי מעשה ובעלי הוראה ומהם בעלי כיסין מטילי מלאי לכיסן

בני ישראל במצרים היו משפחות ברוכות ילדים והקב"ה עשה שיתעשרו כדי שיוכלו לפרנס בכבוד את משפחתם

גרם לו להתמסכן שנאמר ויבן ערי מסכנות לפרעה וכמארז"ל (יבמות סג) העוסק בבנין מתמסכן, ע"כ. וראה בבניה לעיתים (דרושים לרבי עזריה פיג'ו זצ"ל דרוש לח עמ' יט) שפירש כן על הבטחת ה' לאברהם (בראשית טו, א) "אנכי מגן לך שכרך הרבה מאוד", לפי שבעשרו פיזר ונתן מממונו לאחרים ע"כ הבטיחו עתה הוא יתברך, אל תירא אברם אנכי מגן לך, כמו שאתה היית מגן לאחרים משלך ומממונו, לפיכך שכרך, הרבה מאד, השכר שלך הוא שהמאוד שהוא הממון, כאשר פירשו ז"ל בכל מאודך, יהיה לך הרבה. החיד"א בפי' שמחת הרגל על הגדה של פסח (על דרשת הפסוק וירבו) הביא את פירוש הרב הגדול בדורו מהר"מ בן חביב זלה"ה דכונת הכתוב הכי ובני ישראל פרו וישרצו וכו', וכי תימא זה הצער נוסף על כל רעתם דבגלותם ודלותם בארץ שביים, ריבוי כזה מוציא האדם מדעתו כי מאין להם לחם לפי הטף ואף השמלה ויוסיף מכאוב על מכאובם כי ילדיהם אל אל ישועו ואת פת רוצים, לזה אמר במאוד מאוד כלומר שהיה להם ממון הרבה כמ"ש בכל מאדך בכל ממונך, וז"ש במאד מאד כלומר ברוב ממון וכיון שהיו עשירים ודאי היו שמחים ביוצאי חלציהם, אלו דברי הרב זלה"ה.

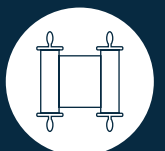
"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד במאד ותמלא הארץ אתם" (שמות א, ז)

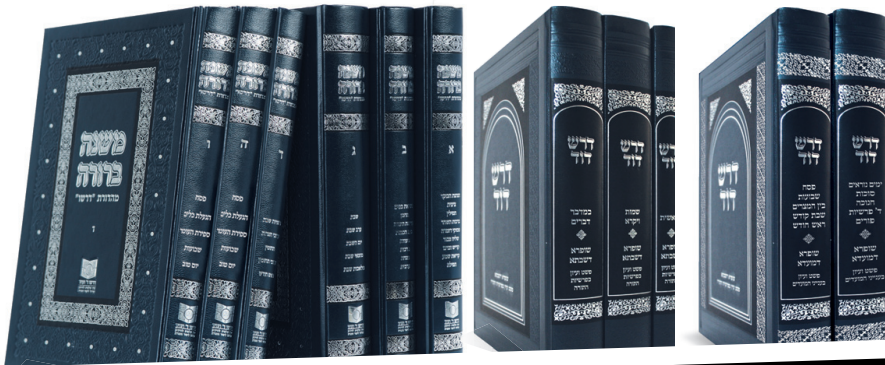

כתב הכלי יקר: במאוד מאוד, הוה לי למימר "מאוד" מהו "במאוד" אלא שרצה להורות שנעשו עשירים גם בממון שנקרא מאוד כמ"ש (דברים ו, ה) ובכל מאודך. וזה שכתוב ויעצמו במאוד, היינו בממון שנקרא מאוד, באותו מאוד נתעצמו מאד, ולפיכך חשב פרעה להביאם לידי עוני כמ"ש וישימו עליו שרי מסים, כי ע"י המס שיתנו יבואו לידי עוני. וע"כ נענש פרעה כי הבנין

- מדוע מתחיל ספר שמות בו' החיבור?
- מה היה תפקידם של בני ישראל בגלות מצרים?
- מדוע התמלא הבית אורה בלידתו של משה?
- מדוע נשמת משה מלקבל עליו את שליחות ה'?

השאלות
בפרשת
השבוע

50.000 ₪ וחבי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1
בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר 'חומשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים'	סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'	'דרש דוד מועדים' 2 כרכים	סכין לחלות מְקֻסָּף	כרטיס להגרלה הגדולה
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	סכין לחלות מְקֻסָּף	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

לת מתנות מיד!

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: 1.052 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

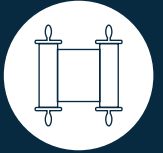
התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 16	מתנה בשווי 1.052 ש"ח מסלול מס' 7	מתנה בשווי 650 ש"ח מסלול מס' 6	מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5
בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים	בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים	בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 700 ש"ח	סה"כ 486 ש"ח	סה"כ 450 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'	ספר 'חפץ חיים'	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
גביע יוקרתי מְקֻסָּף	הספר החדש 'מועד לדוד'	4 כרטיסים להגרלה הגדולה	סכין לחלות מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	גביע יוקרתי מְקֻסָּף	50.000 ש"ח	5 כרטיסים להגרלה הגדולה
סכין לחלות מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף		50.000 ש"ח
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	סכין לחלות מְקֻסָּף		
	7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח		
מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 1.052 ש"ח	מתנה בשווי 650 ש"ח	מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

סיכום שבועי בדרך היומית בהלכה

עד מתי צריך לסיים את 'שנים מקרא' האם נשים חייבות בתפילת מוסף? ועל מה מותר לבכות בשבת?

שנים מקרא ואחד תרגום

- מלבד חובת קריאת התורה בציבור, חייב אדם לקרוא בעצמו את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום; ויש שכתב שתקנה זו תיקן משה רבנו ע"ה יחד עם התקנה לקרוא בתורה בכל שבת.
- בקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, יש אומרים שצריך לקרוא פסוק פסוק ותרגומו. ויש אומרים שצריך לקרוא פרשה פרשה ותרגומה, כלומר, פרשה 'פתוחה' ו'סתומה'.
- ראוי לכל אדם, ובפרט לירא שמים - ללמוד את פירוש רש"י בנוסף על תרגום אונקלוס, כיון שפירושו רחב בהרבה משל התרגום, ויש פרשיות רבות שלא ניתן להבינם בלימוד התרגום לבדו.
- ראוי לסיים את קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום' לפני קריאת התורה בשבת; ומי לא עשה כן, מצוה מן המובחר שיסיים את הקריאה לפני אכילת סעודת שחרית של שבת.
- מי שלא סיים את קריאת שמו"ת לפני סעודת שחרית של שבת, יסיים את הקריאה עד לתפילת מנחה, שבה מתחילים לקרוא את הפרשה של השבוע הבא.
- לאחר קריאת 'שנים מקרא ואחד תרגום', אין חובה לקרוא גם את ההפטרה של פרשת השבוע, אולם, יש שנהגו לקרוא לפני קריאתה בציבור.

תפילת מוסף

- זמן תפילת מוסף הוא מיד לאחר תפילת שחרית, כקרוב מוסף שזמנו אחר תמיד של שחר. ויש להקפיד להתפלל מוסף לפני זמן מנחה גדולה.
- מי שאיחר את תפילת מוסף עד תחילת השעה השמינית של היום, נקרא בפי חכמינו ז"ל 'פושע', כיון שעיקר זמן הקרבת המוסף לכתחילה הוא עד סוף השעה השביעית.
- נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות בתפילת מוסף; ואף לדעת הפוסקים - מותר לנשים להתפלל מוסף; ויש אומרים שבזמננו נשים חייבות בתפילת מוסף לכל הדעות.
- מי שלא התפלל מוסף עד זמן מנחה גדולה - יש אומרים שלכתחילה יתפלל מנחה, ולאחריה מוסף. ויש אומרים שהדין כך רק כשיש צורך הלכתי להתפלל מנחה באותה שעה.

הצום בשבת

- אסור לצום בשבת, ואפילו עד חצות היום. והאיסור לצום עד חצות הוא אף כשמתפלל או לומד עד אחר חצות, ויש מי שהקלו בדבר.
- יש אומרים שאדם שהאכילה מזיקה לו, ועונג הוא לו להמנע מאכילה - לא יאכל בשבת, ואדרבה, קרוב הדבר לאיסור. ואם אכילת 'כזית' בלבד אינה מזיקה לו, חייב לאכול כזית.

בְּכִי, בִּיקוּר חוֹלִים וּנְיָחוּם אֲבָלִים - בַּשַּׁבָּת

- מי שהבכי גורם לו 'לעונג' במידה מסוימת, רשאי לבכות בשבת. יש אומרים שההיתר הוא רק כשהבכי בא מחמת דביקות בהש"ת, אך יש אומרים שמותר לבכות גם כדי לתת פורקן לצער שבלב.
- מותר לבקר חולים ולנחם אבלים בשבת, אך אין לייחד לכך דווקא את יום השבת, כיון שחכמינו ז"ל הסתייגו מעט מהיתר זה באומנם ש'בקושי' התירוהו.
- חכמינו ז"ל אמרו שהחולם חלום רע שיש בו ממש לרמוז על רעה העתידה לבוא, יתענה 'תענית חלום'. ויש שהורה כי בזמננו אין להתענות כלל 'תענית חלום'.